

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____

О.О.Шеремет

«__» _____ 20__р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____

Л.В. Шірінян

«__» _____ 20__р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

на тему: Удосконалення структури капіталу підприємства

Виконав: здобувач 4 курсу, групи 14

Павлюк Ірина Анатоліївна
(прізвище та ініціали)

Керівник Климаш Наталія Іванівна
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2020 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва)

Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачкафедри _____

« ____ » _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

ПавлюкІрина Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Удосконалення структури капіталу підприємства

керівник проекту (роботи) Климаш Н. І., к.е.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «10» лютого2020 № 109-КС

2. Строк подання студентом проекту (роботи) 02 червня 2020 р.

3. Вихідні дані до проекту (роботи) статті, підручники, навчальні посібники, звітність по підприємству, монографії, нормативно-правові акти, електронні ресурси

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1. Теоретичні основи формування і використання капіталу підприємстваРозділ 2.Аналіз формування структури капіталу ПрАТ «Оболонь» Розділ 3. Шляхи удосконалення структури капіталу ПрАТ «Оболонь»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) табл. 2.1. Агрегований аналітичний баланс ПрАТ «Оболонь» за 2016-2018рр.;табл. 2.2. Аналіз показників ефективності використання необоротних активів підприємства ПрАТ «Оболонь» за 2016-2018рр.;табл. 2.3. Аналіз показників ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Оболонь» за 2016-2018рр.; табл. 2.4. Аналіз узагальнених

показників ПрАТ «Оболонь», 2016-2018 роки; табл. 2.5. Динаміка показників ліквідності підприємства; табл. 2.6. Оцінка рентабельності підприємства; табл. 2.7. Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Оболонь»

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Климаш Н. І.		
II	Климаш Н. І.		
III	Климаш Н. І.		

7. Дата видачі завдання 10 лютого 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	10.02.2020	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 26.04.2020	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 17.05.2020	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 31.05.2020	
5	Оформлення остатнього варіанту роботи: анотація, вступ, література та підпис керівником для проходження попереднього захисту	до 02.06.2020	
6	Підпис готової роботи завідувачем кафедри	12.06.2020	

Здобувач

Павлюк І. А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

Климаш Н. І.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Павлюк І.А. «Удосконалення структури капіталу підприємства»

Кваліфікаційна робота здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2020 р.

Кваліфікаційна робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем щодо формування оптимальної структури капіталу підприємства.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито економічну сутність капіталу та його роль у фінансово-господарській діяльності, розглянуто підходи щодо класифікації та характеристики джерел та форм фінансування підприємств, визначено методичні основи оцінки ефективності формування і використання капіталу підприємства.

У другому розділі наведено організаційно-економічну характеристику ПрАТ «Оболонь», проаналізовано основні показники фінансово-економічної діяльності, проведено оцінку використання капіталу підприємства.

У третьому розділі обґрунтовано прогресивні напрями оптимізації структури капіталу, запропоновано інвестиційний проект та обґрунтовано структуру капіталу, яку варто формувати ПрАТ «Оболонь».

Ключові слова: структура капіталу, джерела залучення капіталу, позиковий капітал, власний капітал, оптимізація структури капіталу.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна сутність капіталу та роль у фінансово-господарській діяльності.....	8
1.2. Класифікація та характеристика капіталу підприємств.....	12
1.3. Методичні основи оцінки ефективності формування і використання капіталу підприємства.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПРАТ «ОБОЛОНЬ».....	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Оболонь».....	24
2.2. Фінансово-економічний аналіз діяльності ПрАТ «Оболонь».....	27
2.3. Аналіз показників використання капіталу досліджуваного підприємства.....	36
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПРАТ «ОБОЛОНЬ».....	43
3.1. Прогресивні напрямки підвищення ефективності формування і використання капіталу підприємства.....	43
3.2. Впровадження інвестиційного проекту у діяльності ПрАТ «Оболонь».....	47
3.3. Пропозиції щодо вдосконалення структури капіталу підприємства.....	56
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Найважливішою фінансовою основою створення і розвитку підприємства є капітал, який являється основним фактором виробництва, що описує фінансово-господарський потенціал підприємства при цьому задовольняючи потреби держави, персоналу та власників. Необхідною умовою безперервності фінансового циклу та ефективного виробничого процесу є визначення оптимального співвідношення між власним та позиковим капіталом, яке призведе до мінімізації зовнішніх ризиків. Оптимальний обсяг капіталу підприємства дозволяє передбачити результат операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Структура капіталу визначає рівень найбільш вагомих економічних ризиків, має вплив на рівень економічної та фінансової ефективності підприємства, дає можливість сформулювати співвідношення рівня прибутковості та ризиків в процесі виробництва.

Проблемам формування оптимальної структури капіталу підприємств присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Окремі аспекти цієї проблеми висвітлені в працях Г.Г. Кірейцева, У. Шарпа, В.П. Савчука, Ф. Модільяні, І.О. Бланка, М. Міллера, В.М. Суторміної, А.М. Поддєрьогіна, Е. Нікбахта, М.Д. Білик, Л.М. Ремньової, О.О. Терещенка, Л.О. Коваленко, А. Гропеллі, та інших. У широкому значенні під капіталом розуміють кошти, які є запорукою розвитку підприємства, вони можуть бути елементом як власного так і позикового капіталу. Потреба у оптимізації структури капіталу зумовлена обмеженістю власних коштів, які підприємці можуть спрямовувати на розширення бізнесу та оновлення основних засобів.

Аналіз наукових праць перелічених вище вчених дає підстави стверджувати, що питання актуальних методів оптимізації структури капіталу ще не знайшли належного відображення і вимагають подальшої розробки для стабілізації

фінансового забезпечення підприємства.

Метою дослідження кваліфікаційної роботи є обґрунтування шляхів, направлених на досягнення оптимальної структури капіталу, яка сприятиме стабілізації фінансового становища підприємства.

Для досягнення поставленої мети у роботі поставлено ряд **завдань**:

- визначити економічну сутність капіталу та роль його у фінансово-господарській діяльності;
- дослідити класифікацію та характеристику джерел і форм фінансування підприємств;
- розглянути методичні основи оцінки ефективності формування і використання капіталу підприємства;
- навести загальну організаційно-економічну характеристику діяльності ПрАТ «Оболонь»;
- здійснити фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства;
- оцінити показники використання капіталу досліджуваного підприємства;
- визначити прогресивні напрямки підвищення ефективності формування і використання капіталу підприємства;
- розглянути пропозиції щодо впровадження інвестиційного проекту у діяльності ПрАТ «Оболонь»
- обґрунтувати напрями вдосконалення структури капіталу підприємства.

Об'єкт дослідження: це процес вибору оптимальної структури власного і позикового капіталу підприємства у процесі господарювання.

Предмет дослідження: це теоретичні та прикладні аспекти удосконалення структури капіталу підприємства.

Методи дослідження: пізнання під час розгляду та опису теоретичних основ формування і використання капіталу підприємства; аналізу та синтезу, групування – під час аналізу формування структури капіталу підприємства; індукції та дедукції – під час пошуку шляхів удосконалення структури капіталу.

Інформаційною базою виконаного дослідження стали нормативно-законодавчі акти та документи, які надають методичні рекомендації щодо формування капіталу підприємства. Наукові праці вітчизняних вчених-економістів, підручники, посібники, статті з періодичних видань, які описують основні аспекти даної проблеми. Бухгалтерська звітність та внутрішньо корпоративна інформація ПрАТ «Оболонь» за 2016-2018 роки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність капіталу та роль у фінансово-господарській діяльності

Капітал – виступає фундаментом у фінансово-економічних відносинах, та втілює в собі головну грошову складову для розвитку підприємництва. Капітал є основою для створення та розвитку фінансових інститутів і забезпечує добробут держави і власників під час їх діяльності. Кожна організація, яка займається виробництвом чи іншими фінансовими послугами, повинна мати певний рівень капіталу, а саме сукупність матеріальних активів, інвестицій для отримання прав та можливостей для здійснення своєї господарської діяльності.

Більшість економістів пов'язують процес формування прибутку з капіталом. Капітал пов'язують з процесом утворення і отримання прибутку. Механізм його утворення складний. Елементи вчення про капітал заклав Аристотель, саме він вводить поняття «хремастика». Оскільки в античному світі важливу роль відіграв торговельний та грошовий капітал, то за Аристотелем, хремастика означає нагромадження багатства в грошовій формі. У подальшому це поняття було предметом дослідження меркантилістів, фізіократів, класиків. Проте першим системне дослідження капіталу і додаткової вартості здійснив К.Маркс, який розкрив основу капіталу на основі вчення про додану вартість[31].

На думку К. Маркс, капітал – це вартість, яка створює додаткову вартість, або капітал – це самозростаюча вартість. Проте його концепція не стала єдиним шляхом в розумінні складних питань в теорії капіталу. За інших умов розуміння капіталу виявилось те, що він не завжди пов'язаний з додатковою вартістю[31].

Попередники К. Маркса, представники меркантилізму, фізіократичної школи і класичної політичної економії, ототожнювали капітал з річчю, із засобами виробництва. Меркантилісти ототожнювали капітал з коштами, фізіократи відносили до капіталу інструменти, сировину й інші речові фактори виробництва, А. Сміт та Д. Рікардо також вважали капіталом засоби виробництва. Значного поширення набув погляд на капітал як на один із виробничих факторів, що поряд з працею, землею приносить доход. Основоположником такого підходу можна вважати французького економіста Ж. Б. Сея [31].

Дж. С. Мілль під капіталом розумів попередньо нагромаджений запас продуктів минулої праці. Він забезпечує необхідні для виробничої діяльності будівлі, охорону, знаряддя і матеріали, а також засоби існування для працівників під час виробничого процесу. Дж. С. Мілль вважав капіталом ту частину власності підприємця, яка утворює фонд для здійснення нового виробництва. Оригінальними є погляди Дж. С. Мілля на те, що виробнича діяльність обмежується розмірами капіталу, що капітал є наслідком не споживання, а заощадження, капітал постійно споживається, але одночасно й відновлюється, праця не викликає попит на капітал, а навпаки, капітал викликає попит на працю [31].

Через критику категорії «капітал» в дискусійній політиці є різні значення. При більш загальному підході можна вирізняти найпоширеніші концепції.

Матеріально-речова – характерна для ранніх класиків політекономії. Зокрема А. Сміт визначав, що капітал – це запас виробничих ресурсів, які призначені для подальшого господарського використання (виробництва товарів) з метою отримати прибуток [24, с.89].

Грошова – характеризує капітал як гроші, цінні папери, фінансові ресурси, які використовуються з метою отримання прибутку.

Капітал є одним із виробничих факторів - при цьому джерелом доходу може бути не тільки «фізичний капітал», а й «людський капітал». Під ним розуміють витрати (інвестиції в людину), що сприяють збільшенню фізичних та розумових

здібностей людини, а відповідно її доходів[24,с.89].

Вивчаючи суть капіталу підприємства, треба виділити в першу чергу його характеристики:

1. Капітал підприємства поєднує в собі три провідні аспекти виробництва: природні, трудові та економічні. Саме ці складові забезпечують життєвий цикл підприємства, впливаючи на випуск і реалізації продукції, а також на фінальні фінансові показники компанії.

2. Капітал описує допоміжні фактори підприємства, які реалізуються на окремі цілі які призведуть до покращення діяльності, і в результаті реалізації, підприємство отримає прибуток. У цій якості капітал діє у формі позикового капіталу, що забезпечує отримання доходу від фінансово-інвестиційної сфери його діяльності.

3. Капітал виступає провідним джерело багатства для власників, які користуються благами після здійсненої діяльності. Розподіл капіталу відбувається двома шляхами: зібрана частина коштів, після реалізації продукції буде спрямована до резервного фонду, після чого кошти будуть спрямовані на цільові призначення в майбутньому, що забезпечить розвиток підприємство в довгостроковій перспективі; інша частина коштів не є функціонуючим капіталом, а виступає у формі благ якими користуються власники.

4. Капітал компанії є важливим чинником який вказує на перспективи існування підприємства, а саме його вартість на ринку. Під час аналізу підприємства в першу чергу звертається увага на власний капітал, його доцільність залучення та спрямування. Для перегляду фінансового стану, також доцільно порівняти співвідношення яквласного, так і позикового капіталу, для визначення вартості підприємства в майбутній перспективі.

5. Динаміка капіталу компанії є найважливішим індикатором рівня ефективності ринку збуту. Здатність капіталу швидко зростати характеризується ефективним розподілом прибутку компанії завдяки його здатності підтримувати фінансовий баланс за рахунок внутрішньої матеріальної бази. Однак зменшення власного

капіталу як правило є результатом безприбуткової та нерентабельної діяльності підприємства.

Виходячи з сутності капіталу, можемо вказати, що основна роль фінансового менеджменту полягає в застосування ефективних чинників та норм, які можуть забезпечити постійний рух капіталу, який відіграє високу роль в економічному розвитку підприємства та відповідає інтересам держави, власників та інвесторів, а також визначити капітал головним призначенням в фінансовому управлінні підприємством.

Виходячи з різноманітних особливостей, визначимо функції капіталу:

1) матеріальна функція капіталу, це перші вкладені кошти, які виступають фундаментом для створення виробництва, кошти спрямовуються на купівлю основних засобів які буде використовувати підприємство у процесі реалізації продукції;

2) функція ефективності капіталу, кошти які були залучені підприємством спрямовуюся на виробництво товарів, тим самим створюючи додаткові можливості отримання прибутку, від різних сфер де буде реалізовуватись продукція підприємства;

3) функція реалізованого або ринкового капіталу, після попереднього етапу виробництва продукції, підприємство аналізує ринки збуту, після спрямування товару на продаж, власник отримуєкоштів які були вкладені в реалізацію товару, а такожприбуток від різниці продажу.

Дані функції відображають певний цикл капіталу, який має три етапи. Дані етапи, забезпечують безперервний рух капіталу, характеризуючи стабільний стан підприємства, та можливість отримання прибутку в довгостроковій перспективі.

Капітал, який використовується в різних галузях виробництва, характеризується взаємовідношенням між своїм цільовими формами. Виробничий капітал вказує на розмір капіталу в цілому.Завдяки наявному циклу, капітал постійно рухається, його три компоненти (грошова, промислова та товарна) генерують оборот.

Отже, капітал – це запас ресурсів які втілені в оборотні та необоротні активи підприємства. Функції капіталу створюють певний цикл який повторюється на підприємстві, з кожним виробництвом продукції для подальшого отримання прибутку. Коректне управління капіталом є важливим аспектом на виробництві, тому що саме від доцільності використання залученого капіталу залежить, характеристика фінансового стану, рентабельність підприємства в довгостроковій перспективі, та його позиція на ринку конкурентів.

1.2. Класифікація та характеристика капіталу підприємств

Основною метою більшості компаній виступає фінансова стабільність, рентабельність та платоспроможність, це основні фактори які впливають на господарську діяльність та загальний вигляд компанії перед інвесторами, акціонерами та конкурентами. Маючи різну варіацію залучення позикових коштів, і використання власних, підприємство повинно легко маневрувати даними ресурсами для забезпечення стабільності в різних непередбачуваних ситуаціях.

Велику роль в діяльності підприємства відіграє ефективне управління капіталом, підґрунтям якого є структура. Структура є базою для підприємства, завдяки їй керівники після аналізу ринку конкурентів, можуть обрати стратегічні шляхи підвищення фінансово-економічного потенціалу компанії, та забезпечити пріоритет на ринку збуту продукції.

Структура капіталу – це можливість досконалого маневрування як власним та кредитним капіталом, що використовується підприємствами під час своєї діяльності.

В складі власного капіталу слід розглядати не лише первинно інвестований обсяг (акціонерний, пайовий капітал, який бере участь у формуванні статутного фонду підприємства), а й частку у вигляді певних резервів та фондів, що створена в діяльності підприємства, та нерозподілений прибуток. Виходячи з цього, позиковий капітал необхідно розглядати за формами використання з урахуванням фінансового

лізингу, товарного кредиту, кредиторської заборгованості та ін. Таке трактування поняття «структура капіталу» дозволяє суттєво поширити сферу практичного застосування даної теоретичної концепції в фінансовій діяльності підприємства, оскільки:

- ефективністю дозволяє дослідити особливості і розробити відповідні рекомендації для підприємств з обмеженими можливостями фінансування на ринку довгострокового капіталу;

- надає можливості пов'язати структуру капіталу з використання активів, які фінансуються за рахунок різних його складових [5,с.123].

Оптимізація структури капіталу – це один з найважливіших аспектів, при ефективному управлінні та використанні капіталу, саме оптимізація структури капіталу відіграє велику роль в маневруванні та залученні коштів. Оптимальна структура капіталу – створює баланс між коефіцієнтом фінансової прибутковості та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, вказуючи на ідеальну структуру різних видів капіталу.

Процедура оптимізації включає такі стадії:

1. Аналіз основного капіталу. Ціль полягає у виявленні оптимальних обсягів та структури коштів протягом періоду прогнозування та оцінку впливу на рентабельність та стабільність підприємства.

2. Аналіз чинників, що визначають характеристику капіталу. Цей розділ визначає оптимальну фазу використання власних та позикових коштів, а також різні варіації залучення капіталу, необхідні для характеристики капіталу.

3. Механізм фінансового левериджу характеризує критерії за якими потрібно здійснити оптимізацію, для підвищення прибутку компанії.

4. Механізм мінімізації вартості підприємства, розраховується за варіацією, яка полягає у різноманітті умов залучення власного та позикового капіталу, для визначення при якому співвідношенні вартість підприємства буде максимально знижена.

5. Механізм мінімізації фінансового ризику, пов'язаний з багат шаровим процесом відбору для фінансування різних компонентів компанії.

6. Формування побудови капіталу. Межі найбільш вигідної та найменш ризикової структури дають змогу визначити діапазон певних фінансових значень за певний період обороту. Він враховує згадані вище фактори, які показують специфічні характеристики діяльності бізнесу.

Розглянені раніше теорії структури капіталу, також аналізуються з теоріями ринкової вартості підприємства та його оптимізації. Цей взаємозв'язок ґрунтується на такому взаємозв'язку: зменшення зваженої вартості капіталу, підвищує ринкову вартість компанії, одночасно впливаючи на поліпшення фінансового стану підприємства.

Капітал для ефективного використання повинен бути організованим за певними видами та характеристиками, а саме:

1. Виділяють власний та позиковий капітал щодо використання підприємством.

Власний капітал описує в повному обсязі кошти, якими володіє керівник компанії, кошти використовуються для формування певної частини активів. Ця частина активів, яка складається з вкладених благ власників, відображає чисті активи компанії. На збільшення власного капіталу впливає: нерозподілений прибуток, амортизація та кошти отримані від перетворення активів. Зовнішніми чинниками впливу є: внески та стипендії засновників.

Позиковий капітал визначає, кошти або інші цінності нерухомості які залучені для фінансування розвитку компанії. Загальний борговий капітал, який використовується компанією, відображає його фінансові зобов'язання, які повинні бути погашені вчасно. Основні види залучення капіталу: банківські, облігаційні та бізнес-позики, фінансова оренда.

2. За цільовим призначенням, капітал виступає у: виробничій, спекулятивній і залучених формах. Виробничий капітал описує активи компанії, які вкладаються в основні виробничі засоби та операційні активи. Позиковий капітал – це та частина,

яка використовується в інвестиційному процесі у грошових та фондових інструментах. Спекулятивний капітал описує частину, що використовується на етапі реалізації спекулятивних фінансових операцій на основі різниці цін.

3. Залежно від об'єкта інвестування виділяють основні та оборотні кошти компанії. Основний капітал компанії - це кошти які неодноразово беруть участь у виробничому процесі та частково переносять свою вартість на вартість реалізованої продукції, яку підприємство спрямує на ринки збуту. Оборотні кошти компанії – це капітал який виділяє підприємство для обслуговування виробничого процесу і повного використання коштів, протягом циклу.

4. За формами залучення інвестицій, капітал може перебувати у нематеріальній, грошовій та матеріальній формах. Кошти які були інвестовані в даних формах, сприяють формуванню статутного фонду підприємства.

5. За формою участі в циклі, капітал підприємства розрізняють у грошовій, ринковій та виробничій формі. Цикл капіталу є безперервним, тому на першому етапі, залучають кошти у грошовій формі, кошти спрямовані на основні засоби та продукцію яка потрібна для виробництва. Друга стадія це виробничий капітал, тобто створення продукції, аналіз ринків збуту. Третій етап – капітал знаходиться у ринковій формі, продукція яка була виготовлена на 2 етапі, реалізовується, кошти отримані від продажу, перетворюються в грошовий капітал.

6. За формами власності розрізняють офіційний та не державний капітал, дані ресурси збільшують статутний фонд, у вигляді інвестицій у діяльність підприємства.

7. За організаційно-правовою формою залучення капіталу підприємством виділяють акціонерний, пайовий та індивідуальний його види. Такий розподіл капіталу відповідає узагальненій класифікації підприємства за організаційно-правовими формами діяльності. Акціонерний капітал формується підприємствами, що створені у формі акціонерних товариств відкритого та закритого типів. Акціонерні товариства мають широкі можливості формування капіталу із зовнішніх

джерел шляхом емісії акцій. При достатньо високій інвестиційній привабливості таких підприємств їх акціонерний капітал може бути сформований з участю іноземних інвесторів. Пайовий капітал формується при створенні товариств з обмеженою відповідальністю. Індивідуальний капітал формується під час створення індивідуальних підприємств [36,с.225].

8. За характером реалізації капіталу у виробничому процесі розрізняють функціонуючий та непрацюючий капітал. Функціонуючий капітал є базовим у виробничому циклі, тому що приймає участь у кожному етапі формування доходів та забезпеченні господарської діяльності підприємства. Непрацюючий капітал – це резервні кошти які не входять до виробничого циклу, та не формують доходи підприємства, даний капітал зберігається у авансованих активах.

9. За цілями використання капіталу на підприємстві можуть бути виділені такі види капіталу: продуктивний – це кошти, які інвестовані в операційні активи підприємства для здійснення операційної (основної) його діяльності; позичковий капітал – та частина капіталу, що використовується в процесі інвестування в грошові інструменти короткострокові і довгострокові депозитні вклади в комерційних банках, в боргові фондові інструменти (облігації, депозитні сертифікати, векселі); спекулятивний капітал – та частина капіталу, що використовується в процесі здійснення спекулятивних фінансових операцій, оснований на різниці в цінах (придбання деривативів у спекулятивних цілях).

10. За характером використання власниками виділяють споживчий капітал і накопичений (реінвестований) капітал. Споживчий — це капітал, який пов'язаний з виплатою дивідендів, процентів; на покриття соціальних потреб підприємства і його працівників. До накопиченого капіталу можна віднести нерозподілений прибуток звітного і минулих років. Він характеризує різні форми його приросту в процесі капіталізації прибутку, дивідендних виплат [36,с.225].

Отже, структура капіталу підприємства – це співвідношення позикового і власного капіталу, які є на підприємстві. Оптимізація структури капіталу дає

можливість проаналізувати, оцінити, оптимізувати напрямки підвищення ефективності формування і використання капіталу підприємства. Капітал класифікується за певними ознаками, які дають можливість проаналізувати дохід підприємства, і знайти найбільш вигідні шляхи отримання прибутку .

1.3. Методичні основи оцінки ефективності формування і використання капіталу підприємства

Капітал підприємства за джерелами формування відображається в пасивах балансу. Активи підприємства показують капітал у його речовій (матеріальній або нематеріальній) формі. З одного боку, активи підприємства використовуються у фінансово-господарській діяльності підприємства і в разі успішної діяльності його сприяють нарощенню капіталу підприємства в результаті капіталізації прибутку. З другого боку, деякі категорії активів досить швидко втрачають свою споживну вартість, викликаючи тим самим зменшення реальної величини капіталу підприємства.

Найменш схильними до втрати своєї вартості є найліквідніші активи підприємства – грошові кошти та їх еквіваленти. Найбільш ризиковими з погляду втрати своєї вартості в результаті морального зносу є нематеріальні активи. Яскравим прикладом активів, які швидко втрачають свою первісну вартість, є комп'ютери та програмне забезпечення до них. Балансова вартість цих активів може значно перевищувати їх ринкову вартість, що, в свою чергу, призводить до прихованих втрат капіталу підприємства [37,с.240].

Підприємство, яке є прибутковим і фінансово стійким, має перспективи стабільного економічного зростання. Підприємство, яке є прибутковим, але не є фінансово стійким, найбільш імовірно в майбутньому матиме фінансові проблеми, зумовлені нестачею коштів для здійснення поточних витрат, затримками в розрахунках із постачальниками-кредиторами та акціонерами, труднощами при

погашенні банківських позик та емітованих підприємством боргових зобов'язань.

Забезпечення фінансової стійкості є одним із найважливіших напрямів в управлінні фінансами підприємства, нехтування яким призводить до значних фінансових втрат. Фінансова стійкість характеризується такою структурою фінансових ресурсів та їх розміщенням в активах підприємства, таким рівнем чистих грошових надходжень, які забезпечують стабільне функціонування підприємства в умовах стабільного ринку [37,с.151].

Перший варіант який доцільно застосовувати при аналізі показників ефективності формування капіталу, це розрахунок ряду показників фінансової стійкості, а саме групу показників структури капіталу підприємства.

1. Коефіцієнт автономії:

$$K_{\text{авт}} = \frac{ВК}{ВБ} , \quad (1.1)$$

де, ВК – власний капітал;

ВБ – валюта балансу.

Цей коефіцієнт характеризує частку власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. Чим вище значення коефіцієнта автоматизації, тим підприємство фінансово стійке і незалежне від зовнішніх кредиторів та інвесторів.

2. Коефіцієнт фінансової залежності:

$$K_{\text{зал}} = \frac{ВБ}{ВК} , \quad (1.2)$$

де, ВБ – валюта балансу;

ВК – власний капітал.

Коефіцієнт фінансової залежності або коефіцієнт концентрації позикового капіталу. Даний коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до коефіцієнта

автономії. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і втрату фінансової незалежності.

3. Коефіцієнт фінансового ризику :

$$K_{\text{ф.р}} = \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}, \quad (1.3)$$

де, ПК – позиковий капітал;

ВК – власний капітал.

Даний показник показує скільки на кожну гривню власних засобів, вкладених в активи підприємства, приходиться позикових коштів. Чим більше значення показника, тим вищий ризик акціонерів, оскільки у разі невиконання зобов'язань зростає можливість банкрутства підприємства.

4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу:

$$K_{\text{ф.р}} = \frac{\text{ВОК}}{\text{ВК}}, \quad (1.4)$$

де, ВОК – власні оборотні кошти;

ВК – власний капітал.

Наведений показник показує наскільки мобільні власні джерела засобів з фінансової точки зору. Він може варіювати залежно від структури капіталу і галузевої належності підприємства. Бажано, щоб коефіцієнт маневреності дещо зростав, але доцільно допускати різке його збільшення, оскільки автоматично зменшуюся інші показники, наприклад, коефіцієнт автономії, що призводить до більшої залежності підприємства від кредиторів [23,с.111].

5. Коефіцієнт інвестування:

$$K_{\text{інв}} = \frac{\text{ВК}}{\text{НА}}, \quad (1.5)$$

де, ВК – власний капітал;

НА – необоротні активи.

Значення цього коефіцієнта показує ступінь покриття власним капіталом основного капіталу (необоротних активів), що використовується в господарській діяльності підприємства. Рекомендоване значення коефіцієнта не менше 1. Зростання цього показника є позитивним явищем, особливо якщо воно супроводжується зростанням як чисельника, так і знаменника.

6. Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами

$$K_{\text{мз}} = \frac{\text{ВOK}}{\text{ЗВ}}, \quad (1.6)$$

де, ВOK – власний оборотний капітал;

ЗВ – запаси і витрати.

Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами показує, якою мірою запаси і витрати покриті власними коштами і не потребують залучення позикових. Даний коефіцієнт необхідно розглядати у взаємозв'язку із станом виробничих запасів. Якщо на підприємстві значні надлишкові запаси, то власні оборотні кошти не покривають їх повністю, тому коефіцієнт буде набагато менше одиниці. За умови нестачі запасів для проведення нормальної виробничо-господарської діяльності підприємства коефіцієнт буде більше одиниці, але це не свідчить про стійкість фінансового стану. [4, с.154].

7. Узагальнений коефіцієнт фінансової стійкості:

$$УК_{\text{фс}} = \frac{ВК + \text{ДовЗоб}}{А}, \quad (1.7)$$

де, ВК – власний капітал;

ДовЗоб – довгострокові зобов'язання;

А – активи.

Даний коефіцієнт відображає ту частину активу балансу, яку покривають за рахунок найбільш стійких джерел. Норма коефіцієнта становить – 0,7% [20,с.100].

Дані показники дозволяють проаналізувати забезпеченість підприємства капіталом, надати оцінку фінансовій стійкості підприємства, а також детальніше дослідити цільове спрямування коштів. Показники є важливими для інвесторів та акціонерів компанії, тому що вказують на можливість вільного маневрування коштами.

При визначенні вартості компанії доцільно застосувати показники середньозваженої та граничної вартості підприємства. Середньозважена ціну капіталу (WACC) – це середня плата (у %) компанії за всі джерела фінансування, вона визначає необхідну норму прибутку акціонерного товариства загалом. Визначаємо за даною формулою:

$$WACC = \sum_{i=1}^m r_i \times d_i, \quad (1.8)$$

де, WACC – середньозважена вартість капіталу, %;

r_i – необхідна дохідність (норма прибутку) по капіталу, отриманого з i -го джерела;

d_i – частка капіталу (інвестиційних ресурсів), отримана з i -го джерела.

На середньозважену ціну капіталу впливає низка факторів. Перш за все, це ціна і частка окремих джерел у структурі фінансування інвестицій. Окрім цього, існують

й інші фактори, а саме, рівень інфляції, податкові пільги по залученим джерелам інвестиційної діяльності, існуючі в рамках економіки ризику та інші [20, с.108].

При складанні бюджету капіталовкладень застосовують також показник граничної ціни капіталу – ГЦК. Гранична ціна капіталу— це середньозважена ціна кожної грошової одиниці додаткового нового капіталу, що його залучає акціонерне товариство. ГЦК може зростати, коли є потреба залучити певну суму додаткового фінансування за рахунок зовнішніх джерел. Граничну ціну капіталу доцільно порівнювати з очікуваною нормою прибутку за інвестиційними проектами чи комерційними операціями, здійснення яких потребує залучення додаткового капіталу. Тільки в разі перевищення очікуваної норми прибутку граничної ціни капіталу буде ухвалене рішення про додаткові капіталовкладення [20, с.108-109].

Для будь-якої акціонерної компанії принципове значення має правило, за яким як власні, так і позичені кошти забезпечують віддачу у формі прибутку. Якщо корпорація у виробничо-торговельній діяльності використовує як власний, так і позиковий капітал, то дохідність власного капіталу може бути підвищена за рахунок залучення банківських кредитів. У теорії фінансового менеджменту таке підвищення називають ефектом фінансового левериджу, який розраховується за формулою:

$$\text{ЕФЛ} = (1 - \text{П}_n) \times (\text{P}_a - \text{C}_n) \times \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}, \quad (1.9)$$

де ЕФЛ– ефект фінансового левериджу;

П_n – ставка податку на прибуток, долі одиниці;

P_a – валова рентабельність активів;

C_n – середня розрахункова ставка процента за кредит;

ПК – позиковий капітал, грн.;

ВК – власний капітал, грн.

Розрахунок за формулою ефекту фінансового левериджу дозволяє корпорації

визначити безпечний обсяг позичених коштів, тобто припустимих умов кредитування [20, с.97].

При аналізі капіталу, доцільно застосувати метод порівняння динаміки власних та позикових джерел. Потрібно скористуватись балансом підприємства, між роками визначити різницю в сумах, дані які будуть отримані, вкажуть на зміни в структурі капіталу, що саме спричинило зміни, та яке співвідношення капіталу буде доцільним в застосуванні на даному підприємстві.

Отже, оцінка формування та використання капіталу здійснюється за допомогою порівняння динаміки власних та позикових коштів, для більш розгорнутого аналізу та показників фінансової стійкості, які вказуються на загальний фінансовий стан підприємства в довгостроковій перспективі. При визначенні вартості підприємства застосовуємо показники середньозваженої та граничної вартості підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Оболонь»

В сучасних реаліях компанія ПрАТ «Оболонь» відома у всьому світі, і є одним із провідних виробників безалкогольних та слабоалкогольних напоїв, мінеральної води. В 1974 році керівництво компанії затвердило початок будівництва Київського пивзаводу №3. Київський район Оболонь було обрано як місце створення заводу, після тривалих досліджень, спеціалісти вказали, що вода є найбільш придатною для використання в даному виробництві. У 1980 році компанія офіційно представила продукцію пива на ринки збуту. У 1982 році керівництво компанії прийняло рішення про розширення асортименту продукції, у вигляді мінеральної води. «Жигулівське пиво» є гордістю компанії, після оцінки складу та численних відгуків, компанія вирішує розпочати експортну діяльність, для збільшення попиту.

В 1992 році компанія отримала статус першого приватного підприємства в Україні. В зв'язку з економічною ситуацією яка була в країні, компанія прийняла рішення змінити структуру управління і тим самим отримати статус ЗАТ. З кожним роком споживчий інтерес покупців до продукції змінювався, завдяки спільній роботі експертів та відділу маркетингу, з'явилась нова продукція «Джин Тонік», що дало поштовх до створення слабоалкогольних напоїв в Східній Європі. Місто Чемерівці в 1998 році є визначним для підприємства, тому що саме там відбувалась розробка технологій і оцінка якості продукції.

Завдяки досконалій системі управління, компанія в період з 1999-2008рр., мала ряд досягнень:

- офіційний спонсор футбольного клубу «Оболонь»;
- отримання сертифікату за стандартом ISO-9001;

- реалізація проекту переробки пластмасових пляшок;
- компанія входить в ТОП-3 найкращих пивоварень;
- отримання звання «Кращого роботодавця року».

Здобуті досягнення, мали значний вплив на виробничі та соціальні аспекти компанії. В період 9 років компанія збільшила клієнтську базу у всьому світі, тим самим відкривши нові шляхи для розвитку та отримання прибутку. Все більше країн були зацікавлені в експорті продукції, через потужність компанії, яка могла задовольнити масштабні потреба замовників.

30-річний ювілей компанія відсвяткувала в 2010 році зі значними змінами, компанія розширила асортимент продукції, а саме: «Живчик з соком яблука», «BeerMix», «Жигулівське», що дало поштовх для розширення експорту. В 2011 році компанія розпочинає співпрацю з MolsonCoorsBrewingCompany, і переходить в статус публічного акціонерного товариства. Компанія за всі роки існування, відзначалась відношенням до захисту довкілля, саме тому в 2014 році досягла значних результатів в переробці та повторному використанні виробничих відходів.

Після детального аналізу ринку збуту компанія в 2015 році, випустила нові продукти, а саме: «Збручанська 77», «Прозора», «Оболонська», «Ciber», «BeerMixEnergy», «ZibertBockbier», завдяки збільшенню пивного асортименту, та мінеральних вод, конкурентна здатність компанії підвищилась. Після запуску продукції на ринку збуту, експерти та споживачі перевіряли якість та надійність продукції яку випускає компанія, саме тому в 2016 році ПрАТ «Оболонь» отримало численні відгуки та 6 Гран Прі, 6 срібних та 13 золотих медалей які стали гордістю компанії. Численні досягнення поліпшували становище серед конкурентів, та підвищували статус в Європі, на даному етапі компанія експортує продукцію до 52 країн світу.

Компанія ПрАТ «Оболонь» з моменту заснування ставила перед собою вагомі цілі: першість на ринку збуту, використання екологічно чистих сировин власного виробництва, інноваційний підходи до випуску продукції, саме дані етапи дали

поштовх до створення успішної структури компанії.

Органами товариства є:

- загальні збори акціонерів;
- наглядова рада;
- виконавчий орган;
- ревізійна комісія;
- президент товариства.

Вищим органом товариства є загальні збори акціонерів, до їх складу включені акціонери які інвестували кошти в компанію, та особи які мають право на участь в процесі. За три дні, до проведення зборів, акціонери отримують право на участь. Особи які приймають участь у зборах, вирішують питання пов'язані зі статутним капіталом підприємства, розміщенням цінних паперів, а також корегують при потребі Статут підприємства, акціонери можуть приймати рішення стосовно нових шляхів збільшення прибутку, завдяки певним змінам в діяльності.

Орган який відстоює права акціонерів, згідно законодавчої бази та здійснює контроль, регулювання діяльності підприємства і Виконавчого органу є Наглядова рада. До складу Наглядової Ради включають 13 осіб, в тому числі Голову і заступника Голови, а також членів Наглядової ради.

Виконавчий орган на підприємстві ПрАТ «Оболонь» є одноосібний. Виконавчий орган займається усіма питаннями які включені в його компетенцію, насамперед планування та управління на підприємстві, а також трудова безпека робітників. Виконавчий орган завжди слідує Статуту підприємства, рішенням Загальних зборів, а також при виконання своїх обов'язків, щодо діяльності товариства, керується законодавчою базою.

Ревізійна комісія, проводить перевірку всієї діяльності підприємства, з метою виявлення недоліків та швидкого реагування з метою їх поліпшення. До Ревізійної комісії включають 7 членів, які проводять планові перевірки фінансово-господарської діяльності. Саме Голова Ревізійної комісії, робить звіт щодо перевірки

діяльності, та пропонує шляхи вдосконалення системи.

Президент компанії ПрАТ «Оболонь», обирається загальними зборами акціонерів на термін 5 років. Президент виконуючи свої зобов'язання керується Статутом та Положенням про Президента, які були затвердженні на зборах. Президент є найважливішою складовою на підприємстві, саме він вирішує питання захисту прав та інтересів товариства, налагоджує зв'язки з державою, постачальниками та місцевим самоврядуванням, які напряду впливають на функціонування виробництва.

ПрАТ «Оболонь» є успішним підприємством не лише в Україні, а і в Європі. Маючи великий асортимент продукції, компанія слідкує за якістю та максимально знижує небезпеку довкіллю, використовуючи лише екологічну продукцію. Експортуючи товари в 52 країни компанія збільшує свої прибутки, тим самим є конкурентоздатною на ринках збуту. Керівництво підприємства, використовує успішну форму управління, завдяки чому компанія забезпечує роботою більше 5 тис. осіб, також приймає участь в благодійних акціях, які впливають на податкову систему, тому що знижують відсоток виплати податків в бюджет країни.

2.2. Фінансово-економічний аналіз діяльності ПрАТ «Оболонь»

Основним джерелом інформації для аналізу фінансового стану служить бухгалтерський баланс підприємства. Усе майно, яке належить підприємству і яке відображено в його балансі, називається його активами. Активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до збільшення економічних вигод у майбутньому.

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від доцільності та правильності вкладення фінансових ресурсів в активи. У процесі функціонування підприємства величина активів та їх структура змінюється [14,с.227].

Для здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинно мати

певне майно, яке належить йому на правах власності чи володіння. Усе майно, яке належить підприємствувідображене в його балансі. Аналізуючи склад коштів підприємства за місцем їх вкладення та джерелами утворення, потрібно вивчити структуру активів і пасивів підприємства, порівняти їх рівні звітного та минулого періодів, з розрахунковими даними. Оцінку використання капіталу підприємства можна проаналізувати в табл. 2.1, склавши агрегований баланс.

Таблиця 2.1

Агрегований аналітичний баланс ПрАТ «Оболонь» за 2016-2018рр.

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., +/-			Відносне відх.,%		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016	2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Актив									
Необоротні активи	3138341	5216689	5004205	2078348	212484	1865864	66,2	-4,1	-58,5
Запаси і витрати	895375	750563	719638	144812	30925	175737	-16,2	-4,1	-79,9
Кошти, розрахунки та інші активи	9776	46172	16876	36396	29296	7100	372,3	-63,4	115,7
БАЛАНС	4687477	6881460	6110149	2193983	771311	1422672	46,8	-11,2	-64,1
Пасив									
Власний капітал	1340480	2495482	2082548	1155002	412934	412934	37	60,2	-32,1
Довгострокові зобов'язання	347830	2786127	1297478	2438297	1488649	949648	86,2	-16,5	-44,5
Поточні зобов'язання	2999167	1599851	2730123	1399316	1130272	269044	-46,7	-70,6	-48,7
БАЛАНС	4687477	6881460	6110149	2193983	771311	1422672	46,8	33,6	28,6

З табл. 2.1 видно, що в структурі активів переважають необоротні активи, частка яких зростає в 2018 рю порівняно з 2017р. на 212484 тис.грн, з 2016р на 1865864 тис.грн. Баланс максимально досягав піку лише у 2017 році і становив 6881460 тис.грн, що на 771311 тис.грн більше ніж в 2018 році. Натомість частка оборотних активів і коштів в розрахунках скорочується. Це викликає необхідність детального аналізу ефективності використання необоротних і оборотних активів підприємства. Власний капітал посідає меншу частку в пасивах, ніж позиковий, але позитивним явищем є його зростання в 2017р до показника 2495482 тис.грн. Також

негативним явищем є збільшення абсолютної величини і питомої ваги поточних зобов'язань.

В процесі аналізу активу й пасиву балансу визначаються показники структури, структурну динаміку балансу, проаналізуємо необоротні активи в табл. 2.2:

Таблиця 2.2

Аналіз показників ефективності використання необоротних активів підприємства ПрАТ «Оболонь» за 2016-2018рр.

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., +/-		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт накопичення зносу	0,45	-0,57	-	-1,02	-	-
Коефіцієнт придатності	0,55	0,43	0,41	-0,12	-0,02	-0,14
Фондовіддача	1,12	0,95	0,95	-0,17	0	-0,17
Фондомісткість	0,89	1,05	0,99	0,16	-0,06	0,1
Індекс постійного активу	2,34	2,09	2,40	-0,25	0,31	0,06
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,62	0,75	0,8	0,13	0,05	0,18
Коефіцієнт мобільності	0,49	0,32	0,22	-0,17	-0,1	-0,27
Коефіцієнт реальної вартості функціонуючого капіталу	0,81	0,86	0,91	0,05	0,05	0,1

З табл.2.2 видно, що протягом 2016-2018 рр. в цілому стан основних засобів погіршився. Коефіцієнт накопичення який в 2017 році знизився на 1,02, порівняно з 2016 роком, в 2018 році даний показник був списаний, тобто в 2018 році заміна і відновлення основних засобів не були профінансовані. Коефіцієнт придатності зменшився, в 2018 р. порівняно з 2017р.-0,02, та 2016р.- 0,14, показник вказує, що частина основних засобів є непридатною для експлуатації. Фондовіддача показує ефективність використання основних засобів, протягом 2017-2018 років показник був стабільним, на 0,95 коп. припадає на одна гривня основних засобів. Фондомісткість в 2018 році зменшилась порівняно з 2017р. на 0,06, що є позитивним явищем і вказує що підприємство забезпечене основними засобами. Індекс постійного активу характеризує долю основних засобів та необоротних активів в

джерелах власних коштів, в 2018 році показник збільшився на 0,31. порівняно 2017 р., це є негативним явищем. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів протягом 2016-2018 рр. збільшувався, даний коефіцієнт показує питому вагу залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна. Коефіцієнт мобільності, в 2018 році показник зменшився до 0,22, порівняно з 2017 р. – 0,1 та 2016 р. – 0,27, дане зменшення вказує що компанія не зможе змінити структуру активів протягом короткого періоду. Коефіцієнт реальної вартості функціонуючого капіталу збільшувався, що є позитивним трендом, в 2018 р. показник зріс порівняно з 2017р. – 0,05, та 2016р.–0,1.

У процесі аналізу слід визначити причини зменшення або збільшення значення власних оборотних засобів з метою наступного виявлення впливу цих змін на маневреність власних оборотних засобів. Проведемо аналіз оборотних активів в табл. 2.3:

Таблиця 2.3

**Аналіз показників ефективності використання оборотних активів ПрАТ
«Оболонь» за 2016-2018рр.**

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., +/-			Відносне відх.,%		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016	2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Запаси:	895675	750563	719638	145112	30925	176037	16,2	4,1	19,7
виробничі запаси	763809	0	0	763809	0	763809	0	0	0
готова продукція	82543	0	0	82543	0	82543	0	0	0
товари	8790	0	0	8790	0	8790	0	0	0
Дебіторська зборгованість	621562	851581	338771	230019	512810	282791	37	60,2	45,5
Грошові кошти та їх еквіваленти	9776	46172	16876	36396	29296	7100	372	63,4	72,6
Інші оборотні активи	19198	16455	30659	2743	14204	11461	14,3	86,3	59,7
Разом	1549136	1664771	1105944	115635	558827	443192	7,5	33,6	28,6

З табл. 2.3 бачимо, що протягом звітнього періоду в цілому спостерігається незначний приріст оборотних активів – 115635 тис. грн. Але, разом з цим,

відбуваються зміни в їх структурі. Так, спостерігається зменшення виробничих запасів, готової продукції, товарів, внаслідок чого зменшується частка матеріальних оборотних активів. Цю тенденцію можна вважати негативною, оскільки процес зменшення залишків на складах на кінець 2018 року супроводжується зменшенням грошових коштів. Позитивним явищем є зменшення питомої ваги дебіторської заборгованості, така тенденція свідчить про зменшення ризиковості кредитної політики підприємства в галузі продажів.

У процесі функціонування підприємства обсяг та структура активів змінюються, початково охарактеризуємо динаміку вартості майна ПрАТ «Оболонь» протягом аналізованого періоду в табл. 2.4:

Таблиця 2.4

**Аналіз узагальнених показників майнового стану ПрАТ «Оболонь»
за 2016-2018 рр.**

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., (+/-)			Відносне відх.,%		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016	2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Майно всього в т.ч	4687477	6881460	6110149	2193983	-771311	1422672	47,0	-11,2	30,4
1)Необоротні активи	3138341	5216689	5004205	2078348	-212484	1865864	66,2	-4,1	59,4
2)Оборотні активи	1549136	1664771	1105944	115635	-558827	-443192	7,5	-34,0	-29,0
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,494	0,319	0,221	0,175	-0,098	-0,273	-35,4	-31,0	-55,3

Як бачимо з табл. 2.4, динаміка вартості майна протягом аналізованого періоду нестабільна, в 2018 році показник становить 6110149 тис.грн., в порівнянні з 2017 роком зменшення відбулося на 771311 тис.грн., в порівнянні з 2016 збільшення на 1422672 тис.грн. Необоротні активи в 2016 -3138341 тис.грн., та 2017 – 5216689 тис.грн., року зростали, що призводило до зростання їх питомої ваги у структурі майна підприємства, але в 2018 показник зменшився до 5004205 тис.грн., що є

негативним явищем. Оборотні активи також збільшувались протягом років, в 2016 року до 1549136 тис.грн., 2017 році до 5216689 тис.грн., лише в 2018 році показник знизився на 212484 порівняно з 2017 роком. Коефіцієнт співвідношення в 2018 році знизився, що вказує на зниження здатності ПрАТ «Оболонь» оперативно реагувати на зовнішні зміни.

Проаналізуємо основні показники, які вказують на ефективність роботи підприємства. Ліквідність – це здатність компанії перетворити свої активи в коротко або довгостроковій перспективі в грошові кошти для покриття боргових зобов'язань які виникають у компанії.

Від рівня ліквідності залежить платоспроможність, ці показники взаємозалежні. Більш детально показники ліквідності розглянемо в табл.2.5:

Таблиця 2.5

Динаміка показників ліквідності підприємства

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., +/-		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,003	0,03	0,01	0,027	0,02	0,007
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,21	0,56	0,13	0,35	0,43	0,08
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,52	1,04	0,41	0,52	0,64	0,11

За даними табл. 2.5, коефіцієнт абсолютної ліквідності показує яку частину коштів може виділити підприємство для покриття зобов'язань. Чим більша його величина, тим вища гарантія погашення боргів(норма 0,2 – 0,3). Однак і при невеликому його значенні, як і на підприємстві «Оболонь», показник за 2018 порівняно з 2017 роком знизився на 0,02, та становить 0,01, взагалі підприємство може бути платоспроможним, якщо зуміє збалансувати і приплив і відплив коштів за обсягом і термінами,

На даному підприємстві показник швидкої ліквідності в 2018 році складає всього 0,13, це означає що значну частку займають кошти і їхні еквіваленти (цінні

папери), що позитивно впливає на стан підприємства, але порівняно з 2017 роком показник знизився на 0,43, це негативно впливає тому потрібно щоб кошти використовувались і вкладали лише у вигідні цінні папери, які будуть цікаві покупцям наринку, а також інвесторам.

Коефіцієнт поточної ліквідності, станом на 2018 рік показник поточної ліквідності зменшився і становить 0,41, чим більша величина цього запасу, тим більша впевненість кредиторів, що борги буде погашено, але порівняно з 2017 роком показник зменшився на 0,64, це негативно впливає на співпрацю з інвесторами.

Рентабельність – це відносний показник прибутковості, що характеризує ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства. Показники рентабельності розраховуються як відношення різноманітних показників прибутку до вкладеного капіталу, обсягу продажу, використаних ресурсів, здійснених витрат, тощо [27].

Більш детально показники рентабельності розглянемо в табл.2.6:

Таблиця 2.6

Оцінка рентабельності підприємства

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., +/-		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7
Рентабельність продукції за валовим прибутком	-0,48	-0,39	-0,18	0,09	0,21	0,51
Валова рентабельність продажу	0,33	0,28	0,16	0,05	0,12	0,17
Рентабельність активів	0,28	0,03	-0,06	0,25	0,09	0,34
Рентабельність власного капіталу	0,97	0,07	-0,18	0,9	0,25	1,15
Рентабельність виробництва за операційним прибутком	0,06	0,01	0,0	0,05	0,01	0,06
Операційна рентабельність продажу	0,06	0,01	0,0	-0,05	-0,01	-0,06
Рентабельність оборотних активів	0,0	0,15	0,0	0,15	-0,15	0,0
Рентабельність виробництва за операційним прибутком	0,11	0,01	0,0	-0,1	-0,1	-0,11

За даними табл. 2.6, рентабельність власного капіталу вказує, наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було отримано на кожну гривню залучених власних коштів, в 2018 році використання власного прибутку підприємства становить $-0,18$, це означає, що компанія використовує також кредитний капітал замість власного як джерело фінансування, що свідчить про недостатність коштів, показник з попереднім роком зменшився на $0,25$, це є негативним явищем.

Рентабельність за валовим прибутком показує, скільки гривень (копійок) валового прибутку припадає на 1 грн. чистої виручки, в 2018 році показник становив $0,18$ копійок. Даний показник зріс на $0,21$, що є позитивним явищем, чим вищий цей показник, тим краще. Валова рентабельність порівняно з іншими роками показник зменшився на $0,12$ і становить $0,18$, отже ефективність виробничої діяльності зменшується з кожним роком, що є негативним явищем. Рентабельність активів, в 2018 р. становила $-0,06$, показник суттєво знизився з попереднім роком на $0,09$, значення показника свідчить про погану роботу підприємства. Тобто було отримано $0,06$ копійок чистого прибутку на кожну гривню використаних активів. Операційна рентабельність продажу тарентабельність оборотних активів в 2018 році становили $0,0$, підприємство не отримує достатнього прибутку. Рентабельність виробництва за операційним прибутком показує, що в 2018 році $0,0$, операційного прибутку припадає на 1 грн. чистого доходу, це є негативним явищем.

Ділова активність – це комплексна характеристика, яка відображає зусилля підприємств, спрямовані на забезпечення динамічності розвитку і досягнення поставлених цілей у різних напрямках діяльності.

Основними цілями оцінки та аналізу ділової активності підприємств є здійснення ефективних управлінських рішень з метою забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності за умов ринкового середовища. На мікрорівні кількісна оцінка ділової активності здійснюється здебільшого за двома напрямками:

а) аналіз динаміки загальних показників господарської діяльності: обсяг капіталу, інвестованого в діяльність підприємства (обсяг активів), обсяг доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), прибуток;

б) аналіз ефективності використання ресурсів підприємства [25,с.468].

Більш детальноше переглянемо динаміку в табл. 2.7:

Таблиця 2.7

Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Оболонь»

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., +/-		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,11	5,53	4,62	3,42	0,91	2,51
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	6,1	6,74	8,53	0,64	1,79	2,43
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	59	54	42	5	12	17
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	173	66	79	107	13	94
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних засобів	3,93	6,03	5,84	2,1	0,19	1,91
Коефіцієнт оберненості власного капіталу	5,13	2,59	2,44	2,54	0,15	2,69
Коефіцієнт оберненості інвестованого капіталу	0,98	0,87	0,97	0,11	0,1	0,01

Проаналізувавши табл. 2.7, можемо зробити висновок, кредиторська заборгованість протягом 2016-2018рр збільшується, це є позитивним явищем, коефіцієнт вказує на швидкість обертання, тобто мова йде про зменшення росту покупок у кредит. Коефіцієнт дебіторської заборгованості, зростає протягом років, в 2018 році показник становить 8,63обертів, порівняно збільшився з 2017 роком на 0,91 оберт, 2016 роком – 2,51обертів, це є позитивною тенденцією, яка вказує на що кошти швидко повертаються на підприємство. Строк погашення дебіторської заборгованості зменшився в 2018 році, до 42 дні, порівняно з 2017 роком зменшення відбулося на 12днів, з 2016 роком до 17 днів, це є позитивним явищем.

Коефіцієнт матеріальних оборотних засобів має різкі зміни в 2018 році показник

становив 5,84 оборотів, порівняно з 2017 роком зменшився на 0,19 оборотів, в 2016 роком зріс на 1,91 оборот. Але в будь якого разі показник зменшився, внаслідок повільної реалізації продукції компанії. Коефіцієнт оберненості власного капіталу був занадто високий в 2016 році і становив 5,13 оборотів, що стало причиною збільшення кредитних ресурсів, але у 2017 році показник зменшився до 2,59 оборотів, у 2018 році до 2,44 оборотів в даному випадку можна говорити про позитивну тенденцію до урівноваження власних і залучених коштів.

Отже, підприємство ПрАТ «Оболонь» має спроможність перетворювати наявні активи на гроші для виконання всіх необхідних платежів у міру настання їх строку. Зростання показників платоспроможності компанії вказують на підвищення спроможності підприємства своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання, які впливають із кредитних та інших операцій грошового характеру. Також показники свідчать про те що підприємство використовує більше частину позикових коштів, але при цьому отримуючи максимальний прибуток, при мінімальних ризиках.

2.3. Аналіз показників використання капіталу досліджуваного підприємства

Аналіз ефективності використання власного і позикового капіталу компаній – це спосіб накопичення, порівняння, трансформації і використання інформації бухгалтерського обліку та звітності, який має на меті:

- оцінити поточний і перспективний фінансовий стан підприємства, тобто використання власного і позикового капіталу;
- обґрунтувати можливі і прийнятні темпи розвитку підприємства з позиції забезпечення їх джерелами фінансування; виявити доступні джерела засобів, оцінити раціональні способи їх мобілізації;
- виявити усі можливі ризики при використанні позикових джерел фінансування;

- обґрунтувати процеси та алгоритм оптимізації структури капіталу;
- спрогнозувати становище підприємства на ринку капіталів.

Аналіз ефективності використання капіталу організацій проводиться за допомогою різних типів моделей, що дозволяють структурувати та ідентифікувати взаємозв'язки між основними показниками [31].

Для детальнішого аналізу необхідно вивчити динаміку і структуру власного та позикового капіталу окремо, з'ясувати причини змін їх складових. Склад власного капіталу ПрАТ «Оболонь» проаналізуємо за допомогою табл. 2.8:

Таблиця 2.8

**Аналіз динаміки власного капіталу ПрАТ «Оболонь»
за 2016-2018рр.**

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., +/-			Відносне відх., %		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016	2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Статутний капітал	32513	73144	73144	40631	0	40631	125,0	0	125,0
Капітал у дооцінках	1513770	2945067	2763289	1431297	181778	1249519	95,0	-6,2	83,0
Додатковий капітал	0	8353	8353	8353	0	8 353	0	0	0
Резервний капітал	8128	546	-2356	-7582	1810	5772	-93,3	-532,0	-129,0
Нерозподілений прибуток	-213931	-518048	-746302	304117	228254	228254	142,2	44,1	249,0
Вилучений капітал	0	13580	13580	13 580	0	13 580	0	0	0
Усього за розділом 1	1340480	2495482	2082548	1155002	-412934	742068	86,2	17,0	55,4

З табл.2.8, бачимо, що в 2018 власний капітал підприємства зменшився на 412934 тис.грн., порівняно з 2017 роком, і становить 2 082 548 тис.грн. Зміни у власному капіталі відбулися за рахунок зменшення капіталу у недооцінках порівняно з 2017 на 181778 тис.грн., та 2016 на 1249519 тис.грн, резервного капіталу який знизився до показника -2356 тис.грн., а також нерозподіленого прибутку який знизився до показника 746 302 тис.грн, що є негативним явищем. Кожен показник

структури власного капіталу в 2018 році знизився, що є негативним явищем на даному підприємстві, такі зміни можуть вказувати на відсутність значного контролю за підприємством з боку власників, а також на низьку активність підприємства на фінансовому ринку. Далі проаналізуємо динаміку і структуру позикового капіталу підприємства протягом звітного періоду за допомогою табл. 2.9:

Таблиця 2.9

**Аналіз динаміки позикового капіталу ПрАТ «Оболонь»
за 2016-2018рр.**

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., +/-			Відносне відх.,%		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016	2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	347830	2786127	1297478	2438297	-1488649	949648	700	-53,4	273
Короткострокові кредити банків	1916055	417962	1419600	-1498093	1001638	-496455	-78,2	240	-26,0
Поточна кредиторська заборгованість за:									
товари	635639	830232	1021281	194593	191049	385642	31,0	23,0	61,0
розрахунками з бюджетом	99741	150294	91167	50553	-59127	-8574	51,0	-39,3	-8,6
розрахунками зі страхування	3390	5364	926	1974	562	2536	58,2	-83,0	-73,0
розрахунками з оплати праці	13777	51430	44447	37653	-6983	30670	273	-14,0	223
одержаними авансами	59834	46900	64560	-12934	17660	4726	-22,0	38,0	8,0
розрахунками з учасниками	24908	1876	1876	-23032	0	-23032	-92,5	0	-92,5
Поточні забезпечення	0	10306	69804	10306	59498	69804	0	577	0

З табл. 2.9, випливає, що в структурі поточних зобов'язань підприємства домінують короткострокові кредити банків, показник досяг максимального значення в 2018 році – 1419600 тис.грн, що на 1001638 тис.грн., більше ніж в 2017 році, це негативне явище, тому що підприємство залучає велику частину короткострокових банківськ кредитів, які не використовують належним чином, і відповідно є ризиковими. Кредиторська заборгованість за товари також займає вагому частину, показник в 2018 році становив досяг 1021281 тис.грн., що на 191049 тис.грн., більше

ніж в 2017 році, порівняно з 2016 на 385642 тис.грн., підприємство немає достатньо власних ресурсів для повернення коштів постачальникам та підрядникам. Довгострокові зобов'язання зменшились в 2018 році до показника 1297478 тис.грн., підприємство стрімко починає повертати кошти.

Кредиторська заборгованість за розрахунки з бюджетом зменшилась порівняно з 2017 роком на 59127 тис.грн, і становить в 2018 році 91167 тис.грн., це є позитивним явищем, підприємство повертає кошти в бюджет включаючи податок на прибуток, а також податки за працівників, тим самим зменшуючи свої борги. В інших показниках поточної кредиторської заборгованості відбулись незначні зміни з попередніми роками. Поточні забезпечення в 2018 році зросли до показника 69804 тис.грн., порівняно з 2017 роком збільшення відбулось на 59498 тис.грн., дану суму забезпечень, підприємство планує використати протягом 12 місяців з дати балансу, для покриття витрат, щодо яких було створено дане забезпечення.

Загальна стійкість – відображає рух грошових потоків, який забезпечує остійне перевищення надходження коштів над їх витрачанням. Умовою загальної стійкості підприємства є його здатність вільно розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища [13,с.193].

Більш детально показники фінансової стійкості розглянемо в табл. 2.10:

Таблиця 2.10

Оцінка фінансової стійкості підприємства

Назва показника	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх., +/-		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,4	0,57	0,52	0,17	0,05	0,12
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,36	0,77	0,55	0,41	0,22	0,19
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,29	0,36	0,34	0,07	0,02	0,05
Коефіцієнт фінансової залежності	0,71	0,64	0,66	0,07	0,02	0,05
Коефіцієнт фінансового ризику	2,5	1,76	1,93	0,74	0,17	0,57
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,21	0,53	0,38	0,32	-0,15	0,17

За даними табл. 2.10, коефіцієнт фінансової стійкості в 2018 році становить 0,52, і показує що підприємство вчасно ліквідує помилки у використанні капіталу, та кошти використовуються на цільове призначення, відбулися незначні зміни з іншими роками, 2017 рік (0,05), 2016 рік (0,12).

Коефіцієнт фінансової стабільності говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями. Показника в 2018 році становив 0,55, даний показник вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань компанії. Даний показник показує низькі фінансові ризики які можуть виникнути на підприємстві «Оболонь». Коефіцієнт фінансової незалежності один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. В 2018 році показник становив 0,34, це означає що компанія здатна профінансувати 34% активів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт фінансової залежності є індикатором фінансової стійкості, який вказує на здатність компанії проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. Показник в 2018 році становив 0,66. Це означає що 66% ресурсів, використовується на 1 гривню власного капіталу. Коефіцієнт фінансового ризику в 2018 році становить, 1,93 – це свідчить про остаточну втрату фінансової стійкості товариства, оскільки на одну гривню власного капіталу припадає 1,93 гривні позикового. Це означає, що майно, яке належить підприємству, придбано переважно за рахунок позикового капіталу.

Проаналізуємо тип фінансової стійкості підприємств табл. 2.11:

Таблиця 2.11

Визначення типу фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» за 2016-2018рр.

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх.,(+/-)			Відносне відх.,%		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016	2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Власний оборотний капітал	-1797861	-2721207	-2921657	-923346	-2000450	-1123796	51,4	7,4	62,5

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Робочий капітал	-1450031	64920	-1624179	1514951	-1689099	-174148	-104,5	-2602	12
Надлишок або нестача оборотних коштів	-2696461	-3471770	-3641295	-775309	-169525	-944834	28,8	4,9	35
Надлишок або нестача робочого капіталу	-2345406	-685643	-2343817	1659763	-1658174	1589	-70,5	241,8	-0,1
Тип фінансової стійкості	Не стійкий	Не стійкий	Не стійкий	-	-	-	-	-	-

З табл. 2.11 можна зробити висновок, у фінансуванні запасів і витрат операційної діяльності підприємства беруть участь як власні, так і позикові кошти. Власний оборотний капітал підприємства зменшується в 2018р. порівняно з 2017р. на -2000450 тис.грн., в порівнянні з 2016р. на -1123796 тис.грн. Наявність робочого капіталу свідчить про те, що у фінансуванні основної діяльності беруть участь довгострокові зобов'язання. Робочий капітал підприємства набув позитивного значення лише в 2017р. і становив 64920 тис.грн., в 2018 році відбулось зменшення до -1624179 тис.грн., в 2016 році показник становив -1450031 тис.грн., це є негативним явищем і свідчить про збільшення операційних ризиків на підприємстві. Взагалі підприємство має нестійкий фінансовий стан, кількість власного та робочого капіталу не вистачає для фінансування загальної величини запасів і витрат.

При здійсненні фінансового аналізу підприємства важливо визначити запас фінансової міцності, тобто визначити обсяг реалізації продукції, який забезпечить стійкість фінансового стану підприємства. Визначимо даний показник в табл. 2.12:

Таблиця 2.12

Визначення фінансової міцності ПрАТ «Оболонь» за 2016-2018рр.

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відх.,(+/-)		
				2017-2016	2018-2017	2018-2016
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції, грн.	4310214	4963232	5078764	653018	115532	768550
Змінні витрати, грн.	4726833	5062584	5663043	335751	600459	936210

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4	5	6	7
Маржинальний дохід, грн.	-416619	-99352	-584279	317267	-484927	-167660
Коефіцієнт маржинального прибутку	-0,1	-0,02	-0,12	0,08	-0,1	-0,02
Постійні витрати, грн.	347232	325723	324406	-21509	-1317	-22826
Поріг рентабельності	-3472320	-16286150	-2703383,3	-12813830	13582766,7	768936,7
Запас фінансової міцності,%	1,8	4,3	1,53	2,5	-2,77	-0,27

Проаналізувавши в табл. 2.12 показник фінансової міцності можемо зробити висновок, показник є нестабільним, максимальне значення було досягнуто в 2017р. показник становив 4,3%, в 2018р. зменшився до показника 1,53%, дані які були отримані вказують на те, що існує суттєва залежність прибутку від обсягу продажів, яка може призвести до збільшення виробничого ризику. Показник фінансової міцності вказує, що 1,53% які було отримано в 2018р., це максимальний відсоток допустимої величина зниження обсягу реалізації продукції, за несприятливої ситуації на ринку, яка дасть змогу підприємству вести беззбиткову діяльність.

Проаналізувавши показники структури капіталу підприємства ,можемо зробити висновок, що кожен показник структури власного капіталу в 2018 році знизився, що є негативним явищем на даному підприємстві, такі зміни можуть вказувати на відсутність значного контролю за підприємством з боку власників, а також на низьку активність підприємства на фінансовому ринку. Тип фінансової стійкості підприємства є нестабільним, оскільки кількість власного та робочого капіталу не вистачає для фінансування загальної величини запасів і витрат.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

3.1. Прогресивні напрямки підвищення ефективності формування і використання капіталу підприємства

Ефективність виробництва – це комплексне відбиття кінцевих результатів використання засобів виробництва й робочої сили (працівників) за певний проміжок часу. У зарубіжній практиці як синонім терміна «результативність господарювання» зазвичай застосовується термін «продуктивність системи виробництва та обслуговування», коли під продуктивністю розуміють ефективне використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації) для виробництва різноманітних товарів і послуг. Не варто забувати також, що загальна продуктивність системи є поняттям набагато ширшим, ніж продуктивність праці та прибутковість виробництва. Головною ознакою ефективності (продуктивності) може бути необхідність досягнення мети виробничо-господарської діяльності підприємства з найменшими витратами суспільної праці або часу [15,с.448].

Основні чинники підвищення ефективності виробництва – це підвищення його технічного рівня, вдосконалення управління, організації виробництва і праці, зміна обсягу і структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів та інші. Економічна ефективність діяльності підприємства безпосередньо пов'язана із соціальною ефективністю цієї діяльності, оскільки результати роботи підприємства є базою для вирішення цілого ряду соціальних проблем. Соціальну ефективність слід розглядати як на рівні окремо взятого підприємства (локальна ефективність), так і на загальнодержавному чи муніципальному рівнях. Визначення рівня соціальної ефективності повинно охоплювати як заходи, які піддаються кількісному вимірюванню, так і ті, які не піддаються прямому кількісному вираженню [9,с.352].

Взагалі всі заходи підвищення ефективності функціонування підприємств можна звести до трьох напрямків (рис. 3.1.):

- 1) управління витратами і ресурсами;
- 2) розвитку й удосконалення виробництва та іншої діяльності;
- 3) удосконалення системи управління підприємством та всіма видами його діяльності.

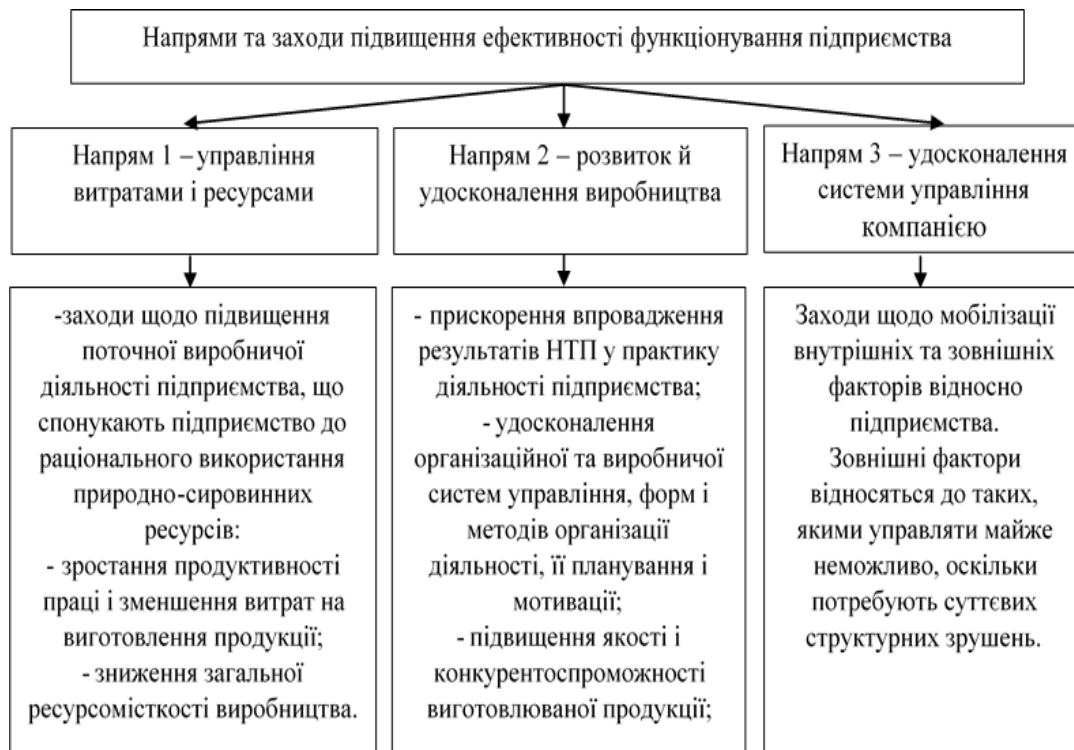

Рис 3.1. Напрями та заходи підвищення ефективності функціонування підприємства [12, с.460-470]

Як бачимо, усі заходи підвищення ефективності роботи підприємства є взаємозалежними. Однак, найважливішого значення набувають чинники, визначені третьою групою (напрямом), оскільки їх мобілізація передбачає визначення місця реалізації в системі управління діяльністю [12, с.460-470].

В той час, у процесі реалізації ефективності діяльності підприємства, потрібно дотримуватись принципів, а саме:

- забезпечення органічного взаємозв'язку критерію та системи конкретних

показників ефективності діяльності;

- відображення ефективності використання всіх видів застосовуваних ресурсів;
- можливості застосування показників ефективності до управління різними ланками виробництва на підприємстві (діяльності в організації);
- виконання провідними показниками стимулюючої функції в процесі використання наявних резервів зростання ефективності виробництва (діяльності) [15, с.453].

Для підвищення ефективності виробництва важливо максимально використовувати ресурси які має підприємство, повністю завантажувати техніку яка використовується в процесі виробництва, щоб збільшувати витривалість і стійкість до різних обсягів продукції

У процесі фінансування діяльності підприємства, капітал може бути як у інвестиційній так і виробничій формі, реалізація цих видів призведе до максимального ефекту.

Для доцільного формування капіталу підприємства потрібні наступні принципи:

- врахування розвитку підприємства в довгостроковій перспективі;
- забезпечення раціонального співвідношення позикового та власного капіталу;
- мінімізація ризику та витрат під час залучення коштів з різних джерел;
- забезпечення надійним капіталом, під час функціонування підприємства.

Головною метою управління капіталом є максимізація ринкової вартості підприємства, за рахунок чого забезпечується максимізація добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періодах.

Основні завдання управління капіталом підприємства:

1. Формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечує необхідні темпи економічного розвитку підприємства.
2. Оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання.
3. Забезпечення умов досягнення максимальної дохідності капіталу при заданому

рівні фінансового ризику. Показник структури капіталу Показник середньозваженої вартості капіталу Показник ринкової вартості підприємства.

4. Забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при заданому передбачуваному рівні його доходності.

5. Забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку.

6. Забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників.

7. Забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства.

8. Оптимізація обороту капіталу.

9. Забезпечення своєчасного реінвестування капіталу [22,с.10].

На даному етапі розвитку економіки співвідношення власного і позикового капіталу, повинне бути ідеальним для впровадження діяльності підприємства. Використовуючи лише власний капітал підприємство буде рентабельним та фінансово стійким. Але є певні мінуси у використанні власного капіталу, насамперед недостатність суми власного капіталу, для впровадження стратегічної діяльності, акціонери в будь який момент можуть забрати акції, мотивуючи не достатністю виплат дивідендів. Позиковий капітал є певною під страховкою яку може залучити підприємство, для отримання більшого прибутку, при цьому потрібно враховувати умови, відсотки та ризики які можуть бути при залученні капіталу. Ідеальне співвідношення власного та позикового капіталу, призведе до розвитку підприємства, з мінімізацією ризиків.

Отже, в результаті проведених досліджень, є ряд певних рекомендацій для впровадження ефективного формування і використання капіталу. Кожен суб'єкт господарювання має дотримуватись принципів використання капіталу, оцінювати перспективи розвитку при різних співвідношення власного та позикового капіталу, здійснювати ефективну виробничу діяльність, та використовувати технічні можливості на максимум, для виробництва більшої кількості продукції.

Рентабельність та фінансова стійкість підприємства є важливими складовими тому потрібно забезпечити таку структуру капіталу, при якій буде досягнуто максимальну вартість підприємства з мінімальними ризиками.

3.2. Впровадження інвестиційного проекту у діяльності ПрАТ «Оболонь»

Інтеграція економіки України у європейський економічний простір передбачає приведення структури її господарського механізму, організаційних інститутів у відповідність з найважливішими тенденціями сучасного економічного розвитку. Така інтеграція неможлива без усвідомлення та широкого використання світогосподарських зв'язків, величезного досвіду, нагромадженого людством у раціональному використанні матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів[34,с.3].

Під інвестиціями розуміють економічні ресурси, які будуть використані підприємством на цільовому призначені, з метою отримання прибутку, наприклад:

- 1) модернізація виробництва;
- 2) збільшення кількості робочих місць та перепідготовку персоналу;
- 3) наукове обслуговування;
- 4) розширення виробництва, купівля землі, будівель;
- 5) створення резервів для непередбачених ситуацій.

Інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [33,с.5].

Прибуток виступає як результат інвестицій. Для підприємства ПрАТ «Оболонь» доцільно застосувати інвестиційний проект «BeerMixEnergy&ZibertBockbier» який спрямований на модернізацію обладнання та збільшення випуску вже існуючого пивного асортименту «BeerMixEnergy» та «ZibertBockbier».

Головними учасниками проекту є:

- ініціатор проекту – особа, яка є автором ідеї проекту;
- керуючий проектом – юридична особа, яка планує, контролює дії учасників проекту;
- замовник проекту – головна особа, яка зацікавлена у здійсненні проекту та досягненні його мети;
- контрактор проекту – особа яка виконує певні роботи, пов'язані з проектом.

На підприємстві ПрАТ «Оболонь», буде застосовано тактичний проект який пов'язаний зі зміною обсягів продукції «BeerMixEnergy» і «ZibertBockbier», та модернізацією обладнання для збільшення якості продукції. Надходження отримані від проекту будуть спрямовані на погашення кредитів, та боргів перед постачальниками і державою. Частина коштів буде спрямована на збільшення резервного капіталу підприємства.

Період реалізації проекту «BeerMixEnergy&ZibertBockbier» має середньостроковий термін – 5 років. За характером та сферою діяльності це промисловий проект, який спрямований на виробництво та продаж нових видів продукції. Реалізація проекту має поетапне фінансування комплексу заходів, вартість проекту складає 50 млн грн. Інвестиційні ресурси будуть залучені у вигляді позикового капіталу, а саме банківського кредиту. Головною перевагою позикового капіталу підприємства є його нижча вартість порівняно з власним.

До переваг банківського кредиту відносять:

- високі ліміти сум;
- класифікація кредитних програм;
- значний зовнішній контроль за ефективністю використання;
- можлива гнучка система залучення і погашення боргу;
- можливість відстрочки виплати відсотків;
- забезпечення довготривалих зобов'язань щодо фінансування;

Проаналізувавши фінансові установи, за умовами надання послуг та показниками ефективності, було обрано банківську установу

«ПриватБанк». Комерційний банк «ПриватБанк» є лідером банківського ринку країни. За даними дослідження GFK Ukraine у III кварталі 2019 року з банком співпрацюють 56,2% українців – фізичних осіб. Серед корпоративних клієнтів у 2019 році даний показник становить: юридичні особи: 63,7% співпрацюють, а 42,2% вважають своїм основним банком, суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні особи (СПД): 73,8% співпрацюють, 65,9% вважають своїм основним банком [17].

Кошти будуть залучені за програмою «Бізнес – розстрочка», характеристика проекту наведена в табл. 3.1:

Таблиця 3.1

Основні параметри програми «Бізнес – розстрочка»

Вид кредиту	Невідновлювальна кредитна лінія
Ціль	Придбання або оновлення застарілих, неякісних основних засобів та забезпечення ефективного розвитку підприємства.
Строк	Від 3 до 60 місяців
Сума	Від 200 000 до 100 000 000 грн
Відсоткова ставка	16% річних, з можливістю зниження за рахунок програми лояльності
Погашення основної заборгованості	платежі рівними частинами адаптований графік з відтермінуванням до 9 місяців (сезонний бізнес)
Погашення відсотків	25-го числа кожного місяця

Для детальнішого аналізу доцільності використання позикового капіталу банківської установи, проаналізуємо вартість банківського кредиту. Ціну кредиту визначають на основі процентної ставки, яку підприємство буде виплачувати, за користування та обслуговування коштів. При умові залучення банківського кредиту на рік, його ціна визначається наступним чином:

$$Ц_{бк} = K_d \times (1 - П), \quad (3.1)$$

де, Ц_{бк} – ціна банківського кредиту, %;

П – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

К_д – відсоткова ставка за боргом, %.

Отже, вартість кредиту який буде залучено в банківській установі «ПриватБанк» для інвестиційного проекту за формулою (3.1) становить:

$$Ц_{бк} = 0,16 \times (1 - 0,18) = 0,131\%$$

Принципово кожна компанія бажає отримати більший прибуток, від власного та залученого капіталу, при мінімальному ризику. Якщо компанія у діяльності буде використовувати ідеальне співвідношення власного та позикового капіталу, то дохідність буде підвищена за рахунок зобов'язань.

Загальна формула для розрахунку фінансового левериджу має вигляд:

$$ЕФЛ = (1 - П_{п}) \times (P_{А} - C_{п}) \times \frac{ПК}{ВК}, \quad (3.2)$$

де, П_п – ставка податку на прибуток, долі одиниці;

Р_а – валова рентабельність активів;

С_п – середня розрахункова ставка процента за кредит;

ПК – позиковий капітал, грн.;

ВК – власний капітал, грн.;

(1 – П_п) – податковий коректор (щит);

(Р_а – С_п) – диференціал фінансового важеля.

Ефект фінансового левереджу за формулою (3.2), для підприємства ПрАТ «Оболонь», після залучення позикового капіталу становить:

$$ЕФЛ = (1 - 0,18) \times \left(\frac{786393}{2495482 + 4385978} - 0,16 \right) \times \frac{4385978}{2495482} =$$

$$= 0,82 \times 0,11 \times 1,8 = 0,16 = 16\%$$

Проаналізувавши показники, можна зробити висновок, вартість банківського кредиту становить – 0,131%, показник фінансового левеїджу – 16%, вказує на доцільність застосування програми «Бізнес – розстрочка» в реалізації проекту «BeerMixEnergy&ZibertBockbier», розраховані показники дозволяють компанії визначити безпечний обсяг позичених коштів, тобто припустимих умов кредитування. Від результатів оцінки ефективності інвестицій, керівництво може об'єктивно спрогнозувати дохідність даного проекту «BeerMixEnergy&ZibertBockbier», та прийняти рішення щодо реалізації або відхилення.

Керівництво підприємства ПрАТ «Оболонь» розглядає можливість інвестування в проект «BeerMixEnergy&ZibertBockbier», який за 5 років генерує грошовий потік (тис. грн.) відповідно: $R_1 = 10000$; $R_2 = 15000$; $R_3 = 20000$; $R_4 = 25000$; $R_5 = 25000$, дисконтна ставка проекту 15%, а початкові інвестиції – 50 000 тис. грн. Для більш детальнішого опису даних, трансформуємо таблицю за проектом, та визначимо чисті вигоди до дисконтування та дисконтований грошовий потік за наростаючим підсумком, зі ставкою дисконту 15%, в табл. 3.2:

Таблиця 3.2

**Вихідні дані щодо впровадження проекту «BeerMixEnergy&ZibertBockbier»
на ПрАТ «Оболонь» у плановому 2019 р.**

Роки	Надходження, тис. грн	Витрати, тис. грн	Чисті вигоди, тис. грн	Коефіцієнт дисконтування при $r=15\%$	Дисконтовані чисті вигоди, тис. грн	Дисконтований грошовий потік за наростаючим підсумком, тис. грн
1	2	3	4	5	6	7
0	-	50 000	-50 000	-	-	-50 000
1	10 000	-	10 000	0,870	$10000 \times 0,870 =$ 8700	8700

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6	7
2	15 000	-	15 000	0,756	$15000 \times 0,756 =$ 11340	$8700 + 11340 =$ 20040
3	20 000	-	20 000	0,658	$20000 \times 0,658 =$ 13160	$20040 + 13160 =$ 33200
4	25 000	-	25 000	0,572	$25000 \times 0,572 =$ 14300	$33200 + 14300 =$ 47500
5	25 000	-	25 000	0,497	$25000 \times 0,497 =$ 12425	$47500 + 12425 =$ 59925
Сума	95000	50 000	95000	-	-	9925

Для оцінювання ефективності інвестиційного проекту використаємо показники, в яких застосовуємо дисконтування. Ставка дисконту – це відсоток який підприємство застосовує в розрахунках, для врахування непередбачених ризикових ситуацій, які можуть виникнути на шляху введення справи. На ставку дисконту впливає термін залучення коштів. Для оцінки проекту проаналізуємо показники, які вкажуть на доцільність застосування проекту на ПрАТ «Оболонь».

1. Показник чистого приведенного доходу, базується на визначені величини, одержаної шляхом дисконтування теперішньої різниці грошових потоків за вирахуванням вартості цих грошових потоків. Розрахунок чистого приведенного доходу (NPV) здійснюється за формулою:

$$NPV = \sum_{i=0}^n \frac{R_i}{(1+r)^i} - IC, \quad (3.3)$$

де, R_i – річні грошові надходження в i -ий рік;

IC – стартові інвестиції;

n – термін економічного життя проекту;

r – ставка дисконтування.

Розрахунок чистого приведенного доходу за формулою (3.3), для проекту «BeerMixEnergy&ZibertBockbier» становить:

$$NPV_1 = \frac{10000}{1 + 0,15} + \frac{15000}{(1 + 0,15)^2} + \frac{20000}{(1 + 0,15)^3} + \frac{25000}{(1 + 0,15)^4} + \frac{25000}{(1 + 0,15)^5} - 50000$$

$$= 9911,4$$

З проведених розрахунків можна зробити висновок, що проект варто приймати до реалізації, оскільки чистий приведений дохід $NPV = 9911,4 > 0$.

2. Показник індексу рентабельності інвестицій (PI) є продовженням попереднього методу. Показник індексу рентабельності (PI) порівнює теперішню вартість майбутніх грошових потоків поділених на стартові інвестиції. Для інвестора даний показник вказує дисконтовану суму віддачі від проекту на 1 грн. вкладену в проект. Розрахунок здійснюємо за формулою:

$$PI = \frac{\sum_{i=0}^n \frac{R_i}{(1+r)^i}}{IC}, \quad (3.4)$$

де, R_i – річні грошові надходження в i -ий рік;

I_i – інвестиції, здійснені на i -му році розрахунку;

n – термін економічного життя проекту;

r – ставка дисконтування.

Індекс рентабельності інвестицій за формулою (3.4) становитиме:

$$PI = \frac{\frac{10000}{1+0,15} + \frac{15000}{(1+0,15)^2} + \frac{20000}{(1+0,15)^3} + \frac{25000}{(1+0,15)^4} + \frac{25000}{(1+0,15)^5}}{50000} = 1,2$$

З проведених розрахунків можна зробити висновок, що проект прибутковий тому, на кожну вкладену 1 грн. інвестицій чиста дисконтована віддача становить 1,2.

3. Дисконтований період окупності проекту (DPP) – даний показник показує період за який стартові інвестиції які були залучені в проект окупляться, тобто

перебільшать вартість інвестицій. Сутність методу дисконтованого терміну окупності полягає в тому, що зістартових інвестицій віднімаються дисконтовані грошові доходи з тим, щоб окупилися інвестиційні витрати. Для інвестора даний показник показує дисконтований період окупності проекту, переглянемо аналіз в табл. 3.3:

Таблиця 3.3

**Аналіз дисконтованого періоду окупності проекту
«BeerMixEnergy&ZibertBockbier»**

Рік	Дисконтовані чисті вигоди	Дисконтовані чисті вигоди, за наростаючим підсумком
1	2	3
0	-50 000	-50 000
1	8700	-50000 + 8700 = -41300
2	11340	-41300 + 11340 = -29960
3	13160	-29960 + 13160 = -16800
4	14300	-16800 + 14300 = -2500
5	12425	-2500 + 12425 = 9925

Таким чином з табл. 3.3, дисконтований період окупності проекту становить 5 років, тому що показник має приріст 9925 тис.грн. Для точного розрахунку знайдемо цю частку залишку неокуплених інвестицій у загальному обсязі дисконтованих чистих вигод періоду, в якому вони окупляться, тобто частку 9925 тис.грн., в 12425 тис.грн., $(9925/12425 \times 100\% = 80\%)$. Таким чином для проекту «BeerMixEnergy&ZibertBockbier» дисконтований період окупності буде дорівнювати 5,80 років.

4. Показник внутрішньої норми прибутку (IRR), полягає у визначенні ставки дисконтування, використання якої забезпечує рівність поточної вартості очікуваних грошових відпливів і поточної вартості очікуваних грошових припливів. Показник внутрішньої норми прибутку показує для інвестора, максимально допустимий відносний рівень витрат, які можуть бути здійснені під час реалізації

проекту. При застосуванні методу використовується два значення ставки дисконту $r_1 < r_2$, таким чином, щоб в інтервалі (r_1, r_2) функція $NPV = f(r)$, змінювала значення з «+» на «-» або навпаки [28,с.313].

Використовуємо дану формулу:

$$IRR = r_1 + \frac{NPV_1 \times (r_2 - r_1)}{NPV_1 - NPV_2}, \quad (3.5)$$

де, r_1 – норма дисконту, при якій NPV додатне;

r_2 – норма дисконту, при якій NPV від'ємне;

NPV – значення чистого приведенного доходу при ставках дисконтування r_1 та r_2 .

Нехай $r_2 = 22\%$, повторно розрахуємо метод чистого приведенного доходу за формулою (3.3) зі ставкою дисконту 22%.

$$\begin{aligned} NPV_2 &= \frac{10000}{1 + 0,22} + \frac{15000}{(1 + 0,22)^2} + \frac{20000}{(1 + 0,22)^3} + \frac{25000}{(1 + 0,22)^4} + \frac{25000}{(1 + 0,22)^5} - 50000 \\ &= -176,2 \end{aligned}$$

Показник внутрішньої норми прибутку для проекту «BeerMixEnergy» і «ZibertBockbier», становить:

$$IRR = 15 + \frac{9911,4 \times (22 - 15)}{9911,4 - (-176,2)} = 21,9\%$$

Таким чином 21,9% – це верхня межа процентної ставки, за якою підприємство може окупити вкладені у проект кошти.

Проаналізувавши проект «BeerMixEnergy&ZibertBockbier», показники мають позитивну тенденцію, і вказують на те, що проект варто приймати до реалізації, оскільки чистий приведений дохід $NPV = 9911,4 > 0$.

Проект прибутковий, на кожну вкладену 1 грн інвестицій чиста дисконтована віддача становить 1,2, а термін окупності становить 5,80 років. Так як інвестиційним капіталом було обрано банківський кредит, після реалізації проекту підприємство зможе цілком погасити свої зобов'язання перед банком, а також частину коштів включити до резервного капіталу.

3.3. Пропозиції щодо вдосконалення структури капіталу підприємства

Провівши комплексний аналіз ефективності впровадження інвестиційного проекту в діяльності ПрАТ «Оболонь», було визначено основні 3 аспекти, які впливають на фінансово-економічний стан, а саме:

1. Прогнозування капіталу в довго і короткостроковій перспективі.

Дана система полягає у використанні ефективних стратегій залучення і використання капіталу, для збільшення прибутку і меншому ризику.

2. Поточне використання капіталу.

Дана система полягає у визначенні капіталу, який буде використовуватись в поточному періоді, на цільові потреби підприємства.

3. Оперативне планування капіталу.

Фінансовий стан підприємства безпосередньо залежить від стану та ефективності використання його капіталу. Для покращення фінансового стану та виходу на нові ринки збуту, керівництвом ПрАТ «Оболонь», було прийнято рішення про застосування тактичного проекту який пов'язаний зі зміною обсягів продукції «BeerMixEnergy» і «ZibertBockbier», та модернізацією обладнання для збільшення якості продукції. Надходження отримані від проекту будуть спрямовані на погашення кредитів, та боргів перед постачальниками і державою. Частина коштів буде спрямована на збільшення резервного капіталу підприємства.

Керівництво підприємство ПрАТ «Оболонь» розглядає можливість інвестування в проект «BeerMixEnergy&ZibertBockbier», який за 5 років генерує грошовий потік (тис. грн.) відповідно: $R_1 = 10000$; $R_2 = 15000$; $R_3 = 20000$; $R_4 = 25000$; $R_5 = 25000$, дисконтна ставка проекту 15%, а початкові інвестиції – 50 000 тис. грн. Початкові інвестиції були залучені за допомогою банківського кредиту, доцільність даного залучено було розраховано за показниками. Отже, вартість банківського кредиту становить – 0,131%, показник фінансового левериджу – 16%, вказує на доцільність застосування програми «Бізнес – розстрочка» в реалізації

проекту «BeerMixEnergy&ZibertBockbier», розраховані показники дозволяють компанії визначити безпечний обсяг позичених коштів, тобто припустимих умов кредитування.

Ідея будь-якого вкладення капіталу повинна обґрунтовуватись розрахунками того, якою мірою майбутні доходи покривають нинішні витрати. Оцінку ефективності інвестицій та проекту в цілому було здійснено за показниками:

1. Показник чистого приведенного доходу який становив: $NPV = 9911,4 > 0$.

2. Показник індексу рентабельності (PI) становить 1,2.

3. Дисконтований період окупності проекту (DPP) дорівнює: 5,80 років.

4. Показник внутрішньої норми прибутку (IRR), вказує, що 21,9% – це верхня межа процентної ставки, за якою підприємство може окупити вкладені у проект кошти. Отже, проаналізувавши проект «BeerMixEnergy&ZibertBockbier» можна вказати на доцільність у застосуванні на підприємстві ПрАТ «Оболонь».

Оптимізація структури капіталу є однією з найбільш важливих і складних завдань, що вирішуються в процесі фінансового управління підприємством. Оптимальна структура капіталу являє собою таке співвідношення використаних власних і позикових засобів, при якому забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [11, с.205].

Можна виділити три найбільш поширені критерії оптимізації структури капіталу, а саме: максимізація рентабельності власного капіталу, мінімізація середньозваженої вартості капіталу, мінімізація рівня фінансових ризиків.

Показник фінансового левериджу є основою у визначенні методу максимізації власного капіталу, саме даний показник посилює впливи різних факторів на капітал, більш детальний аналіз проведемо в табл. 3.4. Для визначення оптимізації структури капіталу, використовуємо розрахункові дані з розділу 2. Величину власного капіталу, а також ставку відсотку за кредитом використовуємо

відповідно даних 2018 року підприємства ПрАТ «Оболонь», для доцільнішого аналізу.

Таблиця 3.4

**Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня
фінансової рентабельності**

№	Показники	Варіанти						
		I	II	III	IV	V	VI	VII
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Власний капітал, млн грн.	2082548	2082548	2082548	2082548	2082548	2082548	2082548
2	Обсяг позикового капіталу млн грн.	-	187429	833019	1041274	2082548	1561911	1249528
3	Загальний обсяг капіталу, млн грн.	2082548	2269977	2915567	3123822	4165096	3644459	3332076
4	Коефіцієнт фінансового важеля	-	0,25	0,5	1	1,5	2	2,5
5	Економічна рентабельність сукупного капіталу, %	27	27	27	27	27	27	27
6	Відсоткова ставка за кредит з врахуванням ризику, %	-	18	18,5	19	19,5	20	20,5
7	Прибуток з урахуванням процентів за кредит млн грн.	562288,0	612893,8	787203,1	843431,9	1124575,9	984003,9	899660,5
8	Сума процентів за кредит, млн грн.	-	33737,2	154108,5	197842,1	406096,9	312382,2	256153,2
9	Прибуток без урахування суми процентів за кредит грн.	562288,0	579156,6	633094,6	645589,9	718479,1	671621,7	643507,3

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18	18	18
11	Сума податку на прибуток млн грн.	101211,8	104248,2	113957,0	116206,2	129326,2	120891,9	115831,3
12	Чистий прибуток	461076,1	474908,4	519137,6	529383,7	589152,8	550729,8	527676,0
13	Рентабельність власного капіталу	22,1	22,8	24,9	25,4	28,3	26,4	25,3
14	Приріст рентабельності власного капіталу, %	-	0,7	2,1	0,5	2,9	-1,8	-1,1

При розрахунку були використані сім умовних варіантів співвідношення власного та позикового капіталу. Як видно з табл. 3.4, найбільша величина рентабельності власного капіталу (28,3) була отримана у варіанті V. В подальшому рентабельність власного капіталу зменшувалась, так як коефіцієнт фінансового важеля показав оптимальне значення, яке дорівнює 1,5, що визначає співвідношення позикового та власного капіталу в пропорції 50% : 50% тобто 1:1, наступні позики недоцільні. Рентабельність власного капіталу буде мати тенденцію до збільшення при умові, що відсоток рентабельності активів буде більший відсоткової ставки за залученні кошти, в даному випадку це кредит. Саме такий максимальний результат отриманий у варіанті V (27% > 19,5%).

Оптимізацію капіталу можна розрахувати за методом мінімізації середньозваженої вартості капіталу, даний метод ґрунтується на попередній оцінці власного та запозиченого капіталів за різних умов їх формування, обслуговування та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу і, таким чином, пошуку найбільш реальної ринкової вартості підприємства. Використовуючи капітал з різних джерел, фінансові менеджери намагаються оптимізувати структуру капіталу, щоб зменшити середньозважену вартість капіталу - середню плату за всі джерела фінансування[38,с.171].

Проаналізуємо даний показник в табл. 3.5:

Таблиця 3.5

Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації середньозваженої вартості капіталу

№	Показники	Варіанти							
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Загальна вартість капіталу, %	100	100	100	100	100	100	100	100
2	Варіанти структури капіталу, %								
2.1	Власний капітал, %	25	30	40	50	60	70	80	100
2.2	Позиковий капітал, %	75	70	60	50	40	30	20	0
3	Норма дивіденду, %	10	10	10	10	10	10	10	10
4	Мінімальна процентна ставка з урахуванням премії за кредитний ризик, %	21	20,5	20	19,5	19	18,5	18	-
5	Ставка податку на прибуток, %	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18
6	Податковий коректор	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
7	Ставка проценту за кредит з урахуванням податкового коректора, %	17,22	16,81	16,4	15,99	15,58	15,17	14,76	-
8	Ціна складових елементів капіталу, %								
8.1	Власного капіталу	2,5	3	4	5	6	7	8	10
8.2	Позикового капіталу	12,92	11,77	9,84	8,00	6,23	4,55	2,95	-
9	Середньозважена вартість капіталу	10,31	9,14	7,50	6,50	6,09	6,27	6,99	10

Як бачимо з табл. 3.5 мінімальна величина середньозваженої вартості капіталу досягається у варіанті V (6,09%) при співвідношенні між власним та позиковим капіталом, 60% : 40%. Така структура капіталу дозволяє максимізувати ринкову вартість підприємства.

Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансового ризику та термінів залучення капіталу пов'язана з вибором більш дешевих джерел фінансування активів підприємства. Підприємства можуть застосовувати три підходи до фінансування різних груп активів за рахунок капіталу, а саме:

– консервативний, який передбачає використання власного капіталу і довгострокових зобов'язань для формування необоротних активів та половини змінної частини оборотних активів. Перевагою цього підходу є забезпечення мінімального ризику, оскільки короткострокові зобов'язання використовуються у незначних обсягах для формування змінної частини оборотних активів. У той же час така політика фінансування дуже обтяжлива для підприємства у зв'язку з високою вартістю капіталу, що використовується;

– агресивний підхід спрямований на використання власного капіталу та довгострокових зобов'язань лише для фінансування необоротних активів. Оборотні активи у повному обсязі формуються за рахунок короткострокових зобов'язань. Ця політика фінансування активів забезпечує найнижчу вартість капіталу підприємства, проте вона обмежена дуже високим ризиком можливості втрати або недостатності капіталу;

– компромісний підхід передбачає фінансування необоротних активів та постійної частини оборотних активів за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. При цьому змінна частина оборотних активів фінансується короткостроковими зобов'язаннями. Така політика залучення джерел дає змогу досягти компромісу між вартістю капіталу та ризиком його втрати. Однак у сучасних умовах банки досить рідко надають підприємствам довгострокові кредити. Тому обрана модель може враховувати тільки величину власного капіталу і короткострокових зобов'язань в якості джерел фінансування [37,с.172].

Знайдемо рекомендовані межі для позикового капіталу залежно від стратегії фінансування. ПК – позиковий капітал, ВК – власний капітал.

1) Агресивний підхід:

$$ПК_{кор} = X_1 = 0,33 \times (ПК+ВК) = 0,33 \times 2269977 = 749092,41 \text{ тис.грн.}$$

$$ПК_{довг} = X_2 = 0,3 \times (ПК+ВК) = 0,3 \times 2269977 = 680993,1 \text{ тис.грн.}$$

2) Компромісний підхід:

$$ПК_{кор} = X_1 = 0,33 \times (ПК+ВК) = 0,33 \times 2269977 = 749092,41 \text{ тис.грн.}$$

$$ПК_{\text{довг}} = X_2 = 0,167 \times (ПК+ВК) = 0,167 \times 2269977 = 379086,2 \text{ тис.грн.}$$

3) Консервативний підхід:

$$ПК_{\text{кор}} = X_1 = 0,167 \times (ПК+ВК) = 0,167 \times 2269977 = 379086,2 \text{ тис.грн.}$$

$$ПК_{\text{довг}} = X_2 = 0,067 \times (ПК+ВК) = 0,067 \times 2269977 = 152088,5 \text{ тис.грн.}$$

Елементи агресивного, консервативного, та компромісного підходів, вказують на оптимальні з погляду інвестора розміри позикового короткострокового, довгострокового та власного капіталів.

Отже, дослідивши ПрАТ «Оболонь», для поліпшення фінансової складової підприємства ПрАТ «Оболонь» було запропоновано тактичний інвестиційний проект «BeerMixEnergy&ZibertBockbier», який спрямований на збільшення випуску уже існуючих товарів та модернізацію підприємства. Проаналізовані показники за якими було здійснено оцінку проекту, мають позитивну тенденцію, і вказують на те, що проект варто приймати до реалізації, оскільки чистий приведений дохід $NPV = 9911,4 > 0$. Проект є прибутковим, на кожен вкладений 1 грн інвестицій чиста дисконтована віддача становить 1,2, а термін окупності становить 5,80 років. Так як інвестиційним капіталом було обрано банківський кредит, після реалізації проекту підприємство зможе цілком погасити свої зобов'язання перед банком, а також частину коштів включити до резервного капіталу.

Провівши дослідження оптимізації структури капіталу ПрАТ «Оболонь» можемо зробити наступні висновки. Оптимізація структури капіталу є однією з центральних проблем, яка полягає у визначенні такого співвідношення власних і позикових коштів, за яких досягається максимальна ефективність діяльності підприємства. Найбільша величина рентабельності власного капіталу 28,3% була отримана у варіанті V (табл. 3.4). В подальшому рентабельність власного капіталу має тенденцію до зменшення, так як коефіцієнт фінансового важеля досягнув свого оптимального значення 1,5, що визначає співвідношення позикового та власного капіталу в пропорції 50% : 50% тобто 1:1, наступні позики недоцільні.

Необхідна умова приросту чистої рентабельності власного капіталу: рентабельність активів більше середньої відсоткової ставки за кредит. Саме такий максимальний результат отриманий у варіанті V ($27\% > 19,5\%$).

Мінімальна величина середньозваженої вартості капіталу досягається у варіанті V – 6,09% (табл. 3.5) при співвідношенні між власним та позиковим капіталом, 60% : 40%. Така структура капіталу дозволяє максимізувати ринкову вартість підприємства. При одержанні і дослідженні економічної інформації, на основі показників критеріїв оптимізації структури капіталу, можна більш ефективно управляти капіталом підприємства.

ВИСНОВКИ

Доцільність оптимізації структури капіталу підприємства є безсумнівною. Саме капітал є запорукою розвитку підприємства. Для написання кваліфікаційної роботи було обрано підприємство ПрАТ «Оболонь», основним завданням було проаналізувати різні варіанти структури капіталу, а також надати рекомендації щодо вдосконалення та пошуку нових шляхів залучення коштів.

1. Дослідивши економічну сутність капіталу, можемо стверджувати, що капітал виступає фундаментом у фінансово-економічних відносинах, та втілює в собі головну грошову складову для розвитку підприємництва. Капітал є основою для створення та розвитку інститутів і забезпечує добробут держави, власників під час їх діяльності. Кожна організація, яка займається виробництвом чи іншими фінансовими послугами, повинна мати певний рівень капіталу.

2. Результат вивчення класифікації та характеристики капіталу показує, що в складі капіталу поєднано власний капітал, який слід розглядати не лише як первинно інвестований обсяг (акціонерний, пайовий капітал, який бере участь у формуванні статутного фонду підприємства), а й частку у вигляді певних резервів та фондів, що створена в діяльності підприємства, та нерозподілений прибуток. Виходячи з цього, позичковий капітал необхідно розглядати за формами використання з урахуванням фінансового лізингу, товарного кредиту, кредиторської заборгованості та ін.

3. Розглянувши методичні основи оцінки ефективності формування і використання капіталу вказують на те, що капітал підприємства за джерелами формування відображається в пасивах балансу. Активи підприємства показують капітал у його речовій (матеріальній або нематеріальній) формі. Перший варіант який доцільно застосовувати при аналізі показників ефективності формування капіталу, це розрахунок ряду показників фінансової стійкості, а саме групу показників структури

капіталу підприємства. Другий варіант який доцільно застосувати в аналізі капіталу, це метод порівняння динаміки власних та позикових джерел.

4. Проаналізувавши організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства можемо зробити висновок, що в сучасних реаліях компанія ПрАТ «Оболонь» відома у всьому світі і є одним із провідних виробників безалкогольних та слабоалкогольних напоїв, мінеральної води. Маючи великий асортимент продукції, компанія слідкує за якістю продукції та максимально знижує небезпеку довкіллю, використовуючи лише екологічну продукцію. Експортуючи товари в 52 країни світу, компанія збільшує свої прибутки, тим самим є конкурентоздатною на ринках збуту.

5. Проведений аналіз фінансового стану вказує, що стан підприємства значною мірою залежить від доцільності та правильності вкладення фінансових ресурсів в активи. У процесі функціонування підприємства величина активів та їх структура змінюються. Підприємство ПрАТ «Оболонь» має можливість перетворювати наявні активи на гроші для виконання всіх необхідних платежів у міру настання їх строку. Коефіцієнт поточної ліквідності станом на 2018 рік зменшився і становить 0,41. Чим більша величина цього запасу, тим більша впевненість кредиторів, що борги будуть погашені. Рентабельність активів вказує, що було отримано 0,06 копійок чистого прибутку на кожну гривню використаних активів. Коефіцієнт оборотності власного капіталу був занадто високий в 2016 році і становив 5,13 оборотів, що стало причиною збільшення кредитних ресурсів, але у 2017 році показник зменшився до 2,59 оборотів, у 2018 році до 2,44 оборотів. В даному випадку можна говорити про позитивну тенденцію до урівноваження власних і залучених коштів

6. Дослідивши показники структури капіталу підприємства, можемо зробити висновок, що кожен показник структури власного капіталу в 2018 році знизився, що є негативним явищем на даному підприємстві. Такі зміни можуть вказувати на відсутність значного контролю за підприємством з боку власників, а також на низьку

активність підприємства на фінансовому ринку. Власний оборотний капітал підприємства зменшився в 2018р. порівняно з 2017р. на -2000450 тис.грн. Робочий капітал в 2018 році відбулось зменшення до -1624179 тис.грн., це є негативним явищем і свідчить про збільшення операційних ризиків на підприємстві. Взагалі підприємство має нестійкий фінансовий стан, кількість власного та робочого капіталу не вистачає для фінансування загальної величини запасів і витрат.

7. Оцінивши ефективність формування і використання капіталу, можемо зробити висновок, що ефективність виробництва – це комплексне відбиття кінцевих результатів використання засобів виробництва й робочої сили (працівників) за певний проміжок часу. Під продуктивністю розуміють ефективне використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації) для виробництва різноманітних товарів і послуг. Головною ознакою ефективності може бути необхідність досягнення мети виробничо-господарської діяльності підприємства з найменшими витратами суспільної праці або часу.

8. Дослідивши ПрАТ «Оболонь» щодо поліпшення фінансової складової ПрАТ «Оболонь» було запропоновано тактичний інвестиційний проект «BeerMixEnergy&ZibertBockbier», який спрямований на збільшення випуску уже існуючих товарів та модернізацію підприємства. Проаналізовані показники за якими було здійснено оцінку проекту, мають позитивну тенденцію, і вказують на те, що проект варто приймати до реалізації, оскільки чистий приведений дохід $NPV = 9911,4 > 0$. Проект є прибутковим, на кожну вкладену 1 грн інвестицій чиста дисконтована віддача становить 1,2 грн., а термін окупності становить 5,80 років. Так як інвестиційним капіталом було обрано банківський кредит, після реалізації проекту підприємство зможе цілком погасити свої зобов'язання перед банком, а також частину коштів включити до резервного капіталу.

9. Провівши аналіз оптимізації структури капіталу ПрАТ «Оболонь», можемо зробити наступні висновки. Оптимізація структури капіталу є однією з центральних проблем, яка полягає у визначенні ідеального співвідношення власних і позикових

коштів. Найбільша величина рентабельності власного капіталу на досліджуваному підприємстві становить 28,3%. В подальшому рентабельність власного капіталу має тенденцію до зменшення, так як коефіцієнт фінансового важеля досягнув свого оптимального значення 1,5, що визначає співвідношення позикового та власного капіталу в пропорції 50% : 50%, тобто 1:1, наступні позики недоцільні. Необхідна умова приросту чистої рентабельності власного капіталу: рентабельність активів більше середньої відсоткової ставки за кредит. Саме такий максимальний результат отриманий у варіанті V ($27\% > 19,5\%$). Мінімальна величина середньозваженої вартості капіталу досягається у варіанті V – 6,09% при співвідношенні між власним та позиковим капіталом, 60% : 40%. Така структура капіталу дозволяє максимізувати ринкову вартість підприємства. При одержанні і дослідженні економічної інформації, на основі показників критеріїв оптимізації структури капіталу, можна більш ефективно управляти капіталом підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева Г.І. Економічний аналіз: навч. –метод. посібник. – К.: Знання, 2008. – 263 с.
2. Афанасьєв М. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. для вищ. навч. закл. / Афанасьєв М. В., Селезньова Г. О. ; Харк. нац. екон. ун–т. – Х. : ІНЖЕК, 2012. – 442 с.
3. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. –Режим доступу: <https://smida.gov.ua>
4. Багацька К.В. Фінансовий аналіз: Підручник / К.В. Багацька, Т.А. Говорушко, О.О. Шеремет. – К.: Видавничий дім «Артек», 2014. – 320 с.
5. Базецька Г. І. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.03050401 - Економіка підприємства (за видами діяльності)) / Г. І. Базецька, В. Г. Федорова; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х.: ХНАМГ, 2012. - 259 с.
6. Баранов О. Г. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. / О. Г. Баранов ; Севастоп. нац. техн. ун–т. – Севастополь : СевНТУ, 2012. – 219 с.
7. Барнич Ю. О. Бізнес-план підприємницької виробничої діяльності: навч. посіб. / Ю. О. Барнич ; Нац. техн. ун–т України «Київ. політехн. ін–т». – К. : НТУУ «КПІ», 2011. – 124 с.
8. Бердар.М.М. 48 Фінанси підприємств. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
9. Бойчик І.М. Економіка підприємства : Навч. посіб. / І.М. Бойчик. – [вид. 2-ге, доп. і перероб.]. – К. : Атіка, 2007. – 528 с.
10. Бланк І.А. Управління формуванням капіталу / І.А. Бланк. – К.: НікаЦентр, 2000. –512 с.

11. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : [текст] / И.А. Бланк. – К .: Ника-Центр, Эльга, 2007. – 656 с.
12. Гетьман О.О. Економіка підприємства : Навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал.. – 2–е вид.. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
13. Данілов О.Д., Паєнтко Т.В. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях. Навч. посіб. – К.: Центр учбової лі-тератури, 2011. – 256 с.
14. Дахно І. І., Бабіч Г. В., Барановська В. М., та ін. Зовнішньоекономічний менеджмент. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 568 с. Стр 227
Данілов О.Д., Паєнтко Т.В. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях. Навч. посіб. – К.: Центр учбової лі-тератури, 2011. – 256 с.
15. Економіка підприємства : підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – [вид. 2-ге, перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 528 с. СТ 448-9.
16. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. / О. С. Іванілов. – К.: Центр навч. л–ри, 2009. – 728 с.
17. Інформаційна сторінка «ПриватБанк».–[Електронний ресурс].–Режим доступу: <https://privatbank.ua/>
18. Інформаційна сторінка ПрАТ «Оболонь».– [Електронний ресурс].–Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Оболонь_\(компанія\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Оболонь_(компанія))
19. Каїра Л. Г. Підприємницька діяльність та економіка підприємства: Конспект лекцій для бакалаврів усіх форм навчання/ Укл.: к.т.н., доцент Каїра Л. Г., Дніпродзержинськ, ДДТУ, 2016 р. – 85 с.
20. Корпоративні фінанси [Електронний ресурс] : курс лекцій для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" денної та заочної форм навчання / уклад. Н. І. Климаш. - К. : НУХТ, 2013. – 145 с.
21. Ковальчук М.І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 390 с .
22. Куц Л.Л. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. – Тернопіль, ТНЕУ, 2012. – 114с. Ст 10-11

23. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Л 64 Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: «ХайТек Прес», 2008. — 336 с.
24. Макаренко П.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Кончаковський Є.О. Політична економія : Навчальний посібник / П.М. Макаренко, Л.О. Дорогань-Писаренко, Є.О. Кончаковський – Полтава РВВ ПДАА, 2013. – 295 с.
25. Матковський С. О., Гринькевич О. С., Сорочак О. З., Гальків Л. І., ПрокоповичПавлюк І. В. Статистика підприємств : навчальний посібник / За ред. С. О. Матковського. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К., Алерта, 2013. – 560 с. Ст 468
26. Навч. посіб./ С.І. Дробязко, Т.М. Козир, С.Б. Холод; за заг. ред. П.Й. Атамаса. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
27. Нестеренко В.Ю. Економіка і організація виробництва: конспект лекцій для студ. денної форми навчання» зі спеціальності 6.051001 «метрологія та вимірювальна техніка» ./ В.Ю. Нестеренко, І.І.Токар – К.: Харків, 2012. – 58 с.
28. Петухова О. М. Інвестування [текст] навч. посіб. / О. М. Петухова. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 336 с.
29. Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3–є вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 460 с.
30. Савицька Г. В.. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. – К. : Знання, 2004. –654 с.
31. Садовська І.Б. Капітал-власність і капітал-функція в системі управлінського обліку:інстиціональний підхід. –[Електронний ресурс].– Режим доступу:http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
32. Самойлова Т.А. Аналіз фективності використання власного і позикового капіталу підприємства// Т.А. Самойлова//Збірник наукових праць ВНА- Економічні науки. – 2012. – Т.2, №3.
33. Скороход І. П. Інвестування: Методичний посібник з навчальної дисципліни для студентів напряму підготовки 6.030501 «Економічна теорія» // І. П.

Скороход. – Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2014. – 66 с.

34. Теоретичні і методологічні основи дослідження економічних відносин в Україні в умовах інтеграції в глобальний процес розвитку: монографія / [М. І. Зверяков, М. О. Уперенко, Л. Л. Жданова та ін.]; за заг. ред. М. І. Зверякова. – Одеса: Атлант, 2016. – 389 с.

35. Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник / Н. М. Ткаченко ; МОН України. — 5-е вид., доп. і перероб. — К.: Алерта, 2011. —976 с.

36. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. — К.: КНЕУ, 2005. — 535 с. Стр 225.

37. Фінансовий менеджмент: Підручник. — 2-ге вид., стер. Затверджено МОН / Шелудько В.М. — К., 2013. — 375 с.

38. Фінансовий менеджмент : підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – 344с.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи	1000	27714	34796
Нематеріальні активи			
первісна вартість	1001	111394	130346
накопичена амортизація	1002	83680	95550
Незавершені капітальні інвестиції	1005	93320	90078
Основні засоби	1010	1920744	1823501
первісна вартість	1011	4566679	4729536
знос	1012	2645935	2906035
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	21936	21936
інші фінансові інвестиції	1035	8	8
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2098	207
Відстрочені податкові активи	1045	191821	133073
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	2257641	2103599
II. Оборотні активи	1100	324712	500226
Запаси			
Виробничі запаси	1101	134969	217817
Незавершене виробництво	1102	32737	45299
Готова продукція	1103	155413	229954
Товари	1104	1593	7156
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	487714	619498
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	29474	28715
з бюджетом	1135	17050	--
у тому числі з податку на прибуток	1136	17050	--
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	3252	111
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1527	1
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	1631139	1200058
Витрати майбутніх періодів	1170	4001	5814
Інші оборотні активи	1190	95	485
Усього за розділом II	1195	2498964	2354908
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	4756605	4458507

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1022433	1022433
Капітал у дооцінках	1405	--	--
Додатковий капітал	1410	54622	54622
Резервний капітал	1415	153364	153364
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1849417	1641768
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	3079836	2872187
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	--	--
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	--	--
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	--	--
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	813672	1139700
розрахунками з бюджетом	1620	178927	165896
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	--	--
розрахунками з оплати праці	1630	62422	109726
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	615	707
Поточні забезпечення	1660	584101	132290
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	37032	38001
Усього за розділом III	1695	1676769	1586320
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	4756605	4458507

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2018 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період 2018	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7500928	5968342
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4235986)	(3479625)
Валовий: прибуток	2090	3264942	2488717
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	475630	50463
Адміністративні витрати	2130	(290112)	(218413)

Витрати на збут	2150	(1542806)	(1111782)
Інші операційні витрати	2180	(7881)	(39919)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1899773	1169066
збиток	2195	(--)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	123470	131628
Інші доходи	2240	16851	46475
Фінансові витрати	2250	(10477)	(1601)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(24603)	(2059)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2005014	1343509
збиток	2295	(--)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-372284	-257085
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1632730	1086424
збиток	2355	(--)	(--)

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи	1000	25945	27714
Нематеріальні активи			
первісна вартість	1001	98694	111394
накопичена амортизація	1002	72749	83680
Незавершені капітальні інвестиції	1005	84226	93320
Основні засоби	1010	1515285	1920744
первісна вартість	1011	3938497	4566679
знос	1012	2423212	2645935
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	21936	21936
інші фінансові інвестиції	1035	8	8
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	7370	2098
Відстрочені податкові активи	1045	182236	191821
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	1837006	2257641
II. Оборотні активи	1100	318760	324712
Запаси			

Виробничі запаси	1101	158626	134969
Незавершене виробництво	1102	19045	32737
Готова продукція	1103	137964	155413
Товари	1104	3125	1593
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	448324	487714
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	25063	29474
з бюджетом	1135	40915	17050
у тому числі з податку на прибуток	1136	40915	17050
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	13785	3252
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	42463	1527
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	3000889	1631139
Витрати майбутніх періодів	1170	3851	4001
Інші оборотні активи	1190	--	95
Усього за розділом II	1195	3894050	2498964
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи	1200	--	--

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1022433	1022433
Капітал у дооцінках	1405	--	--
Додатковий капітал	1410	54622	54622
Резервний капітал	1415	153364	153364
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1764977	1849417
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	2995396	3079836
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	--	--
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	--	--
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	--	--
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	742139	813672
розрахунками з бюджетом	1620	154825	178927
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	--	--
розрахунками з оплати праці	1630	73649	62422

Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2981	615
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	1154227	--
Поточні забезпечення	1660	572078	584101
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	35761	37032
Усього за розділом III	1695	2735660	1676769
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	5731056	4756605

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2017 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6012007	5100881
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3479625)	(3026140)
Валовий: прибуток	2090	2532382	2074741
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	50463	61902
Адміністративні витрати	2130	(218413)	(199769)
Витрати на збут	2150	(1155447)	(973691)
Інші операційні витрати	2180	(39919)	(18942)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1169066	944241
збиток	2195	(--)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	131628	259772
Інші доходи	2240	46475	28867
Фінансові витрати	2250	(1601)	(1359)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(2059)	(2967)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1343509	1228554
збиток	2295	(--)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-257085	-223529
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1086424	1005025
збиток	2355	(--)	(--)

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2016 р

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	23188	25945
первісна вартість	1001	86193	98694
накопичена амортизація	1002	63005	72749
Незавершені капітальні інвестиції	1005	34404	84226
Основні засоби	1010	1635130	1515285
первісна вартість	1011	3856401	3938497
знос	1012	2221271	2423212
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	80862	21936
інші фінансові інвестиції	1035	8	8
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	7370
Відстрочені податкові активи	1045	158709	182236
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	1932301	1837006
II. Оборотні активи	1100	227314	318760
Запаси			
Виробничі запаси	1101	138276	158626
Незавершене виробництво	1102	20019	19045
Готова продукція	1103	66203	137964
Товари	1104	2816	3125
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	459208	448324
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	30653	25063
з бюджетом	1135	93757	40915
у тому числі з податку на прибуток	1136	93757	40915
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	10269	13785
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	39840	42463
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	2174306	3000889
Витрати майбутніх періодів	1170	3531	3851
Інші оборотні активи	1190	1081	--
Усього за розділом II	1195	3039959	3894050
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	4972260	5731056

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
-------	-----------	--------------------------	----------------------------

1	2	3	4
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1022433	1022433
Капітал у дооцінках	1405	--	--
Додатковий капітал	1410	54622	54622
Резервний капітал	1415	153364	153364
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2467415	1764977
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	3697834	2995396
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	--	--
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	--	--
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	--	--
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	559061	742139
розрахунками з бюджетом	1620	159583	154825
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	--	--
розрахунками з оплати праці	1630	35540	73649
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	4502	2981
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	--	1154227
Поточні забезпечення	1660	486229	572078
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	29511	35761
Усього за розділом III	1695	1274426	2735660
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	4972260	5731056

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2016 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5100881	4580156
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3026140)	(2925530)

Валовий: прибуток	2090	2074741	1654626
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	61902	43761
Адміністративні витрати	2130	(199769)	(155530)
Витрати на збут	2150	(973691)	(896813)
Інші операційні витрати	2180	(18942)	(6357)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	944241	639687
збиток	2195	(--)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	259772	442666
Інші доходи	2240	28867	43788
Фінансові витрати	2250	(1359)	(1910)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(2967)	(40996)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1228554	1083235
збиток	2295	(--)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-223529	-157538
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1005025	925697
збиток	2355	(--)	(--)